

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Disputationvm De Censuris In Commvni,
Excommunicatione, Svspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

Sectio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

Speculat. Ius lib. quint. cap. prim. numer. sexto, & latius cap. 12. per totum, ubi affert Speculatorem tit. de Dispensatione, §. *Iuxta*, & citat plura decreta, vt cap. *Testimonium*, de Testibus cum Glossa, & cap. *De his vero*, & cap. *Sacerdotes*, 50. distinction. & capit. *Si quis Presbyter*, 15. quæstion. octau. & ibidem hoc extendit ad crimina non ita graua, sed mediocria, si publica sint per euidentiam facti, vel per confessionem, aut per sententiam iudicalem, iuxta cap. *Quæstum*, de Tempor. ordin. Vel etiam per publicam infamiam, quæ per purgationem canonicam auferri non potuit. Hæc tamen omnia non constanter affirmat, sed post varia, quæ generatim dicuntur ab autoribus, concludit nihil certum posse in generali dici, nisi ad particularia descendatur. Atque hoc ego verissimum censeo. Opinor igitur, in eo casu non incurri propriam irregularitatem, propter quam sit necessaria dispensatio post peractam poenitentiam, seclusa infamia, de qua postea dicemus. Hoc probō, quia nullo iure probatur talis irregularitas.

Improbatur Etenim in citato cap. ult. de Tempor. ord. in primis non est sermo de criminibus in genere, sed de quatuor in particulari, scilicet, homicidio, peritio, adulterio, & falso testimonio. Deinde, excepto homicidio prout ibi etiam excipitur, propter alia non imponitur irregularitas, neque incurri supponitur, neque aliquid aliud impedimentum canonicum, vt supra probaui Disputatione 31. sect. quart. sed sola supponitur, propter huiusmodi crimen publicum posse clericum, qui tale crimen publice commisit, impediri ab usu ordinum, in quo ius Prelatorum Ecclesiæ, & prouidentia ab eis adhibenda declaratur, non vero speciale impedimentum ipso iure incurrendum imponitur. Multo autem minus probant alia iura. Nam in dict. c. *Testimonium*, non agitur de criminibus, quæ inducunt irregularitatem: sed de his, quæ sufficiunt, vt testimonium alicuius in iudicio non admittatur: quidquid autem de illis sit, nullum argumentum a simili hic admittimus. Solum possunt similia iura deferuire ad explicandum quando, & quomodo ex illis contrahatur infamia, & ratione illius irregularitas. Cap. autem, *De his*, in superiori sect. expositum est, quia nec propriam legem, sed Rabani sententiam, nec verbum, quod indicet poenam ipso facto impositam, continet. Cap. autem, *Sacerdotes*, quod potius de suspensione loquitur in dicta sectione de Suspensione late tractatum est. Vbi etiam exposuimus cap. ultim. 15. quæstion. 8. quod ad hoc etiam allegari solet. Caput tamen penultimum seu, *Si quis presbyter*, quod supra citatum est, in primis non est Martini Papæ, sed sumptum ex canonicis Martini Episcopi Bracharenf. Deinde in eo non fertur aliqua poena ipso iure, sed ponitur modus, quo puniendus est Presbyter, vel Diaconus, qui subtrahendo peccatum prius commissum, ordinem suscepit. Cum autem ibi dicitur, *Si peccauerit*, intelligendum videtur non de quolibet peccato (quia incredibile est quodcumque peccatum ante ordinationem commissum tam seuerè puniri) sed de peccato quod suscipiendis ordinibus impedimentum affert. Vnde in Concilio Neocæsariensi cap. 9. ex quo videtur Martinus decretum illud sumpsisse, dicitur, *Si corpore prius peccauerat*, &c. & de aliis peccatis secundum veriorum translationem subditur, *Nam reliqua peccata plurimi censuerunt per manus impositionem posse tolli*, ac si diceret, non impediunt ordinationem, si de illis poenitentia agatur. Peccatum autem corporu, sine dubio est aliquis lapsus carnis, & communiter exponitur de fornicatione ex capit. *Qui a misit*, 15. q. 8. nam fortasse olim simile peccatum commissum etiam ante ordinationem presbyterij, vel Diaconatus, puniebatur postea in clerico continente tale delictu, vel de illo conuicto. Sed hoc non est nunc in usu, neque ex tali poena propria irregularitas colligi potest. Quapropter, sicut supra dixi non incurri suspensionem.

Ca. Testimonium, de Testibus.

Ca. Si quis Presbyter, 15. q. 8.

A nem propter huiusmodi peccatum publicum, vt, v. g. concubinatum, vel aliquid huiusmodi ita in presenti sentio non incurri irregularitatem, nisi vel ratione infamiae, de qua item dicemus, vel propter aliquod speciale ius, quod solum in delictis supra tractatis inuenitur.

Non omitam tamen aduertere, Maiorem in lib. 5. fere per 40. capita enumerare quam plurima peccata, quæ irregularitatem inducunt. Sed de nullo id satis probat, præter ea: quæ tractauimus, loquendo de propria & canonica irregularitate: sed ingerendum quodlibet impedimentum peccati, aut scandali, & alia huiusmodi, quæ natura sua reddunt illicitum usum ordinum, vocat irregularitates. Sæpe etiam quodlibet censuræ impedimentum irregularitatem appellat, sæpiusque suspensionem, aut depositionem etiam ab homine imponendam, neque amplius probant iura quæ adducit. Quod posset facile ostendere discurrendo per singula tamen obuiandam prolixitatem id omitimus, præsertim cum ex multis exemplis in superioribus tractatis facile sit de cæteris ferre iudicium.

DISPUTATIO XLIV.

De irregularitate quæ contrahitur ex delicto homicidij voluntarij.

C VPLEX est hominis occisio, vna iniusta, altera iusta, & prior esse potest voluntaria vel directe, vel indirecte tantum. Illa ergo quæ & iniusta, & directa voluntate fit, retinuit nomen voluntarij homicidij: quæ autem non ita voluntaria est, dicitur casualis, habetque aliquam rationem homicidij, si indirecte saltem voluntaria sit: quod si contingat esse omnino inuoluntariam, dicitur simplex occisio hominis mere casualis, nam homicidium absolute, peccaminosum actum significare solet. Voluntaria vero hominis occisio duplici titulo potest esse iusta, scilicet ratione defensionis, aut publicæ potestatis & causæ. Vnde quadruplex confurgit hominis occisio seu materiale homicidium, scilicet voluntarium, casuale, defensuum, punitiuum, & ex omnibus confurgunt irregularitates, quæ hic sigillatim tractandæ sunt, propter connexionem quam inter se habent: simulque de mutilatione dicemus, quia eiusdem speciei est, licet imperfecte illam participet.

SECTIO I.

Quæ voluntas in presenti materia necessaria sit ad homicidium voluntarium.

S Vpponimus ex homicidio voluntario contrahi irregularitatem, id enim passim habetur in iure, dist. 50. & tit. de Homicidio, per multa capita. Vt autem modus huius irregularitatis intelligatur, explicare oportet, quæ voluntas, & quæ actio ad voluntarium homicidium iuxta consuetudinem iuris sufficiat, hinc enim resolutio huius disputationis pendet, vt recte Caiet. notauit 22. quæst. 64. art. 7. In presenti ergo quæstione certum in pri-

Plurima sunt auctoritates inter irregularitates nunc dicitur exclusiue.

Regula 22. de homicidio.

Caiet. 22. quæst. 64. art. 7. In presenti ergo quæstione certum in pri-

Conc. Trid.

Covarr.

2
An requira-
tur voluntas
expressa oc-
cidenti ad
irregular.
hanc.
Covarr.
1 Opinio.
Impugna-
tur.

mis est ad hanc irregularitatem esse necessariam vo-
luntatem directam & perfectam homicidij: nam in
iure irregularitas homicidij voluntarij multum
differt à casuali, vt patet etiam ex Trident. sess. 14.
cap. 7. de Reformat. Differentia autem solum esse po-
test in voluntate directa, quæ necessaria est ad vo-
luntarium homicidium & non ad casuale, vt ex eis-
dem iuribus constat, & ex his quæ congerit Covarr.
relezione de Homicid. p. 2. initio.

Difficultas vero superest, an requiratur voluntas
expressa occidendi hominem. Nam Covarr. supra
negat esse necessariam, sed satis esse putat quod quis
directe intendat alium percutere, & vulnus iniurio-
sum, vel nocuum illi inferre: nam, licet non inten-
dat lethale vulnus, vel potius quamuis intendat il-
lud non inferre, si tamen de facto intulit vulnus le-
thale, & sequuta est mors, tale homicidium directe
voluntarium censendum erit. Non caret tamen hoc
dubitatione: nam illud solum dicitur homicidium
voluntarium, quod directe ac perfecte voluntarium
est. Quod videtur explicari illo verbo, *Per industriam*,
vel per insidias, in capit. 1. de Homicidio ex verbis
Exod. 21. & in cap. *Sicut dignum*, § 1 eodem titulo ex-
presse dicitur. *Qui animo occidendi*. Et eisdem modis
loquuntur leges civiles. Sed perfectum voluntarium
non est, nisi ubi effectus ipse expresse & in se est volu-
tus, vt constat ex 1. 2. quæst. 6 art. 1. & 3. quæst. 79. vbi
D. Thom. ait, *Cum aliquid non cognoscitur esse peccatum,*
non posse dici, quod voluntas per se & directe feratur in pec-
catum. Sic ergo in præsentis dici potest homicidium
quod sequitur ex actione, quæ non fuit cognita vt
occisiva, neque vt talis fuit voluta, non posse dici per
se & directe voluntarium, quia voluntas tunc non
fertur directe & per se in ipsum homicidium: ergo
tale homicidium non erit simpliciter voluntarium:
Et confirmatur, nam id, quod est voluntarium tan-
tum in causa, est solum indirecte voluntarium et-
iam si effectus sequatur per se ex tali causa, imo tunc
maxime intercedit hoc voluntarium: nam si effec-
tus sequatur mere paccidens, vix potest esse volun-
tarius, vt sentit D. Thom. supra, & 1. 2. quæst. 20. art.
5. Sed in eo casu homicidium tantum est voluntari-
um in causa scilicet, in percussione, cum in se non
fuerit intentum: ergo. Confirmatur secundo, nam
repugnat eundem euentum simul esse directe vo-
luntarium, & directe nolitum: sed in eo casu non so-
lum quis non intendit occidere, sed etiam intendit
non occidere, & consequenter intendit ita moderari
actionem, vt non occidat: ergo, quamuis postea se-
quatur homicidium, non potest dici directe
voluntarium, cum expresse fuerit nolitum. Confirma-
tur tandem ex 2. vlt. de Homicidio in 6. vbi qui fa-
mulo mandat vt alterum percutiat, non vero occidat,
si famulus mandatum excedat, & occidat, dicitur
manere irregularis: & redditur ratio. *Cum mandan-*
do in culpa fuerit, & hoc contingere posse, debuerit cogitare.
Ex quibus verbis colligitur, illud homicidium non
esse directe voluntarium, sed indirecte in causa quam
debit & potuit vitare: idem ergo erit, etiam si quis
per se ipsum alium vulnerat, si tamen id faciat sine
proposito occidendi. Et D. Tho. 2. 2. quæst. 64 art. 8.
ad secund. plane sentit in simili casu tantum esse ho-
micidium voluntarium indirecte.

D. Thom.

Questionis resolutio.

Pro resolutione aduerto, triplicem voluntatem
posse hic interuenire, vna occidendi expresse, &
de hac nulla est dubitatio quin sufficiat. Secunda est
definita non occidendi, sed directa vulnerandi abs-
que vulnerethali. Tertia erit indefinita percuti-
endi, vulnerandi, aut me vindicandi. Deinde oportet
distinguere forum conscientie, quod veritate rei
innuitur, ab externo, quod sæpe vtitur præsum-

ptione. Dico ergo primo, absolute illud solum di-
cendum esse in præsentis materia homicidium vo-
luntarium, quod ex proposito occidendi sit. Hoc
mihi probant omnia superius adducta, quibus addo
verba Concilij Tridentini sess. 14. cap. 7. ibi, *Si vero*
voluntate homicidium perpetraverit, & infra, Quis sua
homicidium non ex proposito, sed casu, &c. Ex quibus ver-
bis constat, illud appellari homicidium volunta-
rium, quod ex proposito sit: dicitur autem homi-
cidium factum ex proposito, quod sit ex voluntate
occidendi, nam ibi non est sermo de alio proposito:
ergo hæc voluntas necessaria est ad homicidium
simpliciter voluntarium. Hoc etiam confirmant in-
tra ciuilia, in quibus non dicitur homicidium abso-
lute voluntarium, nisi intercedat dolus, vt patet ex
1. In lege, ff. Ad legem Corneliam, dolus autem non
est nisi animus occidendi, vt constat ex l. 1. §. 1. & ex
l. Diuus, eod. tit. Quibus locis aiunt iuris interpretes,
quoties simpliciter sermo est de pena homicidii,
intelligendum esse illum, qui tali dolo & voluntate
homicidium committit: quia ille est tantum homi-
cida simpliciter iuxta commune ius, & quia pœne
restringendæ sunt. De quo late Antonius Gomez
Tom. 3. Variarum cap. 3. num. 15. & sequentibus.
Imo addit Salzedo c. 94. in Prædica ad homicidium
voluntarium, prout in hac materia sumitur, requiri
quod deliberato animo, & inito consilio fiat: nam
si ex rixa repente orta, vel ex inimicitia ob iniurio-
sa verba subito contracta homicidium perpetretur,
casuale putat esse, non voluntarium. Et citat Di-
dacum Perez in lib. 8. Ordinamenti. tit. 13. num. 256.
in Rubrica. Sed hæc nimia ampliatio & extensio
mihi videtur: quæquam enim rixa ex tempore sub-
orta sit, potest quis libera voluntate directe inten-
dere mortem alterius: ergo tale homicidium est in
se directe voluntarium, & sub hac appellatione in
iure comprehenditur, nisi fortasse induat rationem
defensionis, cuius alia est consideratio infra tra-
denda.

Ex hac vero regula sequitur, quando aliquis vul-
nerat alium directa voluntate percutiendi, seu vul-
nerandi, tamen cum proposito non occidendi, quæ-
uis mori sequatur, illud non esse homicidium vo-
luntarium in rigore, & in conscientia, in qua deta-
li proposito constare potest. Quod fecus est in foro
exteriori, & ideo in illo coniecturis & signis agitur,
quæ ex circumstantiis, vt ex instrumento quo per-
cussit, ex loco, modo, & occasione desumuntur, &
in dubio semper præsumitur contra occidentem,
vt late Antonius Gomez supra. Aliquando vero ne-
cessarium est eisdem coniecturis vt in foro animæ,
maxime ad dispensationem, vt quando ipsemet oc-
cidens nescit explicare intentionem suam. Et præ-
sertim quando habuit animum percutiendi, neque
expresse includendo vsq; ad occisionem, neque etiã
excludendo aut limitando: sed indifferenter abso-
lute volendo percutere aut vulnerare: tunc enim cir-
cumstantias considerare necesse est, nam ex eis pen-
det cognitio causæ, quæ ad occisionem hominis ap-
plicata fuerit. Nã si illa sit proxima, & ita efficax, vt
ex illa moraliter sequi solet mors, tunc homicidium
illud censendum erit simpliciter voluntarium: in
quo casu procedet prior sententia ex Covarr. citata:
nam velle talem causam, perinde est ac velle effec-
tum: nam si quis directe vult applicare ignem legiti-
tis, satis directe vult incendium: & qui vult propinare
venenum, quod scit esse mortiferum, satis directe
vult mortem, etiam si fingat senolle. Sic ergo qui
ense vult percutere absolute, in quacunque parte
potest, & quomodo potest, & hoc modo occidit,
tale homicidium voluntarium est, quia moraliter id
est velle talem causam proximam, & velle effectum.
Quod fecus erit quando vtens eodem instrumento,
directe procurat non percutere ita vt vulneret, vel
non in parte periculosa: tunc enim si aliud enu-
merat, præ-

Antonius
Gomez
SalzedoDidacus
Perez4
Contra

præter intentionem erit, & excusabitur à ratione homicidij voluntarij in dicta proprietate. Idemque à fortiori erit, si instrumentum ex se non erat aptum ad inferendam mortem: & simili modo poterunt alia circumstantiæ considerari.

2. Conclusio. Dico ergo secundo. Ad hanc irregularitatem necessarium esse expressam ac directam, imo & spontaneam voluntatem occidendi, in actu signato (vt sic dicam) vel exercito. Dicitur enim tali voluntate fieri, quando vel mors ipsa est intenta, vel saltem actio illa, quæ est causa proxima, & moraliter per se, & inevitabilis mortis, vt satis explicatum est: quia velle talem actionem reuera est velle inferre mortem in actu exercito (vt sic dicam) quamvis in actu signato & expresso non cōcipiatur. Dixi autem voluntatem hanc debere esse spontaneam, vt excluderem voluntatem se defendendi, quæ in hac materia solet dici necessaria: & licet in ea aliquando excedatur, etiam peccaminose, effectus ex illa secutus non est voluntarius, prout nunc loquimur, sed alterius rationis, vt infra videbimus. Adde, sub nomine mortis mutilationem etiam comprehendere, iuxta dicenda sectione sequente.

SECTIO II.

Primum, Ad hanc irregularitatem necessarius sit effectus mortis vel mutilationis.

Ertum est, solam voluntatem internā non sufficere, si in actu exteriorē nō prodeat, vt in principio huius materie dictum est, & patet ex cap. vltim. 15. quæst. 1. Dixerunt autem quidam, fieri aliquem irregularem, si animo occidendi vulnera intulit, vel, quod in se est, fecit ad occidendum, quamvis mors non fuerit subsequuta. Ita Gloss. vlt. in cap. Perniciose, de Pœnit. d. 1. & probat ex cap. Si cui, ead. dist. vbi Augustin. ait. *Qui tentauit facere adulterium, non minus esse reum, quam si in ipso facto deprehenderetur.* Idem tenuit Hugo in cap. Si quis, d. 51. Speculator titulo de Dispensatione, §. Iuxta, vers. Sed quid de iudice? Et Maiolus libr. 5. cap. 48. num. 5. qui ita declarat hanc sententiam, vt nec sola volūtas interior, nec qualibet exterior actio ordinata ad occidendum sufficiat ad irregularitatem inducendam, nisi sit actio proxime ordinata ad occisionem, qualis est vulneratio, nam hanc censet sufficere, etiam si non sequatur mors. Fundamentum est, quia in atrocissimis delictis attentatio, licet nō fortiaur effectum, eandem pœnam meretur: in hoc enim sensu dicitur in l. Diuus, ff. de Sicariis. *In maleficiis voluntas spectatur, nō exitus.* Et in l. in lege. *Dolus pro facto accipitur:* nam ibi dolus non significat solam internam voluntatem, de hac enim non indicat ciuile ius, sed voluntatem, quæ exterius se prodit in tentando homicidio, de quo in particulari ibi sermo est. Et generatim de omnibus atrocibus delictis id tradit Baldus in l. Si fugiuius, Cod. de Seruis fugitiuis. Sed hæc irregularitas, de qua agimus, est pœna homicidij: ergo incurritur per homicidium proxime attentatum, etiam si in re non sequatur. Et confirmatur, quia se tentat occidere, & sic sibi vulnera infert, vel laqueo se suspendit, quamvis ab alijs præuentus, & impeditus sit, ne consummet suam mortem, irregularis manet, cum excommunicationem ipso facto incurrat.

2. Conclusio. Dicendum nihilominus est, irregularitatem hanc non incurrere, nō subsequuto effectu homicidij, quocunque modo etiam miraculoso impediatur, præterquam in casibus à iure expressis. Est communis, & mihi certa sententia, quam late probati supra tractando de Censuris in communi, eademque est ratio de irregularitate ex delicto: & in hoc delicto, ac in cæteris. Est autem generalis ratio, quia pœna ipso

Fr. Suarez tom. 5.

A iure imposita non incurritur nisi per delictum consummatum, nec sufficit inchoatum, etiam si perueniat ad actum propinquum, vt notauit Panormitanus in capite. 1. de eo qui mittit in possessionem, n. 13. citans Ioannem Andream in regul. In panis, de regul. iuris in 6. ex qua regula id sufficenter probatur quia pœnæ non sunt extendendæ, sed coarctandæ ad proprietatem verborum legis. Summi etiam potest optimum argumentum ex c. Perpetuus, de Electione in 6. Item ex ca. 1. de Homicidio in 6. ibi, *Quamquam mors forsitan ex hoc non sequatur.* Nam, quia ibi Pontifex voluit extendere pœnam ad homicidium intentatum, etiam non sequuto effectu, ideo id expressit, significans, vbi hoc non exprimitur, non habere locum talem extensionem. Atque hæc sententia communiter recepta est: sumitur ex D. Tho. 1. 2. quæst. 20. ar. 5. ad 4. iuncta doctrina eius in 2. q. 64. ar. 7. ad 3. & art. 8. ad 2. Soto lib. 5. de Iustitia, quæst. 1. art. 4. & in 4. d. 25. qu. 1. art. 3. Syluestro verb. Homicidium, 3. nu. 2. Armilla verb. Irregularitas, nu. 2. Nannar. ca. 27. num. 223. Couar. in Clement. Si furiosus, 2. par. in princip. n. 5. vbi alios refert, Antonino 3. par. tit. 28. cap. 2. Panormitan. supra, & in cap. 1. Qui clerici, vel vouentes.

Extenditur irregularitas ad mutilationem.

Dixi autem, præterquam in casibus à iure expressis, quia, sicut negatio in præfenti est sufficiens causa negationis, ita & affirmatio affirmationis. Et per se manifestum est potuisse ius extendere hanc irregularitatem ad aliquam percussione, quæ ad homicidium non perueniat. Prima ergo & præcipua extensio est, si mutilatio fiat, illa enim ad irregularitatem sufficit, capit. in Archiepiscopatu, de Raptor. Clement. vnic. de Homicid. tunc autem constat, non incurrere irregularitatem propter intentatum homicidium: nam, licet quis percutiat animo mutilandi tantum, & non occidendi, irregularis fiet, quia talis irregularitas non incurritur titulo homicidij, sed præcise causa mutilationis, neque alia intentio seu dolus in iure postulat. Atque ita talis casus nō est proprie exceptio à prædicta regula, quia hæc reuera non est irregularitas homicidij, sed alia distincta, quæ cum illa coniungitur propter similitudinem culpæ, nam licet differant vt perfectum & imperfectum, in iure æquiparata sunt quoad pœnam irregularitatis, vt Glossa notauit in dict. Clement. verb. Mutilat, vbi alia iura allegat.

Refert autem non parum hanc esse æquiparationem, & non identitatem, seu (quod idem est) has irregularitates esse distinctas & non eandem, vt intelligamus, non omnia, quæ iura disponunt circa irregularitatem homicidij voluntarij, extendi ad mutilationem voluntariam. Quod notauit Congregatio Cardinalium in responsione quadam circa sess. 24. Conc. Trid. cap. 6. de Reform. in quo dispensatio irregularitatis homicidij voluntarij reseruat Summo Pontifici: declarauit autem Congregatio, illam reservationem non extendi ad dispensationem irregularitatis ex mutilatione voluntaria occulta, sed concedi Episcopo ex vi illius Decreti. Quia reservatio illa ad rigorem pertinet, & ideo extendi non debet ad casum non expressum, cū diuersus sit, & minus grauis, & acerbus, quia homicidium simpliciter odiosius est quam mutilatio. Vnde pro regula constitui potest, ea, quæ iura disponunt de irregularitate pro homicidio, si ad lenitatem, vel aliquam pœnæ diminutionem pertineant, extendi ad irregularitatem mutilationis: quia fauores sunt ampliandi, & à fortiori sufficenter constat hanc fuisse mentem legislatoris: Si vero pertineat ad rigorem, non est admittenda extensio ad mutilationem, nisi in ipso iure fiat, propter rationem dictam. Secus vero esset de iure disponente aliquid circa solā irregu-

laritatem

laritatem mutilationis: nam, si illud rigorem cōtineat, extentendum est ad homicidium non propter argumentum à simili, aut à minori ad maius quomodocunque: sed propter argumentum à parte ad totum, nam homicidium mutilationem, vel formaliter, vel emitenter continet: è contrario vero, si fauorem contineat, non erit extendēdū, quia diminuta poena in minori seu partiali delicto, non sequitur diminui in maiori seu totali.

Corollar. Ex qua doctrina colligitur, regulam superius positam in homicidio, à fortiori habere locum in mutilatione, non enim sufficit intentata vel inchoata ad irregularitatem inducendam, nisi consummata sit. Quod adeo verum reputant Doctores, vt asserant, etiam si membrum aliquod ita vulneretur, vel lēdatur, vt inutile reddatur ad ministerium suum, non incurri irregularitatem, nisi abscindatur. Ita Panorm. in cap. 1. Qui clerici vel vouentes, nu. 9. vbi alios refert, & adducit capit. Sicut vigeri, i. questione 1. propter illa verba, *Vt si cuius manus esset arida, verum quidem esse membrum, quæ tamen apud Augustinum, ex quo referuntur, non inveniuntur.* Eandem opinionem sequitur Felinus referens alios in cap. Cum illorum, de Sent. excomm. n. 11. Nauarr. n. 206. & n. 219. & 223 Ratio autem est, quia non est simpliciter mutilatio, sed membri debilitatio, quæ est res longe diuerſa. Vnde, cum iura duo exprimant, scilicet, homicidium, & mutilationem, & tertium taceant, scilicet debilitationem membri, argumentum est illud non comprehendere, iuxta ca. Nonne, de Præsumptionibus, cum similibus. Dices, æquale nocumentum videtur, ita debilitare membrum, vt inutile reddatur, ac amputare illud. Respondetur, licet forte culpa æqualis sit, tamen effectum simpliciter non esse eundem, quod satis est vt poena non extendatur. Addo etiam, nec nocumentum esse æquale, quia saltem deformitas æqualis non est. Contrarium nihilominus sensit idem Panorm. in capit. Cum illorum, de Sent. excomm. n. 8. quem Sylu. & Angel. secuti sunt. Sed non est recedēdum à priori sententia, nam hæc nullo fundamento nititur, Panorm. etiam ibi ait, in Clementina vnica de Homicidio, distinguere mutilationem, & truncationem, & hanc posteriorē esse totalem membri abscissionem, vel diminutionem, illam vero esse talem membri debilitationem, quæ eius munus impediatur sine abscissione, & vtramque sufficere ad irregularitatem. Hoc vero totum falsum est, quia neque in textu habentur illæ duæ voces, neque in latino rigore aliud significat mutilare quam truncare, vel abscindere, aut diminuire istud membrum. Quomodo autem possent illæ duæ sententiæ Panormitani in concordiam redigi infra significabo.

Nonnulla vero hic declaranda supersunt. Primū est, quænam abscissio ad mutilationem sufficiat. In quo certum est non sufficere sanguinis effusionem, quam tumuis copiosam, & cum multis vulneribus. Ita Nauarrus num. 223, & Abbas in cap. 1. Qui clerici vel vouentes, num. 8. Quia sola vulneratio, & sanguinis effusio non est mutilatio in verbi rigore & proprietate, quæ tenenda est. Neque obstat, quod Martinus V. concessit priuilegium quibusdam religiosis dispensandi in irregularitate ex homicidio, mutilatione, & enormi sanguinis effusione, vt constat ex compendijs: quia illa tertia particula vel addita est ad tollendos scrupulos, vel non est sumenda per se sola, sed coniuncta cum alijs, quia quo mutilatio, vel mors facta est cum maiori sanguinis effusione, seu multiplicatione vulnerum, eo est irregularitas difficilius dispensabilis. Deinde, etiam si pars aliqua carnis abscindatur, non incurritur irregularitas, quia illa etiam nō est mutilatio: nam mutilare significat proprie membrum aliquod abscindere: caro autem non est membrum. Disputant autem late Iurisperiti quid nomine membri intelliga-

tur in statuto puniente mutilationem, aut membri abscissionem, vt videre licet in Panormitan. in dict. Abb. cap. Cum illorum, & in cap. 1. Qui clerici vel vouentes n. 10. & Bartol. in l. 2. ff. de public. indic. Bald. n. 1. Data opera, Cod. Qui accusare non possunt, colum. 12. & Nauar. supra n. 206. Qui omnes concludunt membrum in corpore humano appellari partem illam, quæ est quali integrum instrumentum proximum alicuius actionis, vt manus, pes, oculus, non vero partes aliquæ talium membrorum, & hanc regulam sequuntur communiter Summistæ, vt videre licet in Syluest. Homicidium, 3. nu. 5. & Angelo Homicidium 5. n. 6. Vnde in c. Expositi, de corpore vitiat, cui altera manus deest, dicitur simpliciter mutilatus. In c. autem 2. de Clerico ægrotante, ille, cui media palma manus cum duobus digitis abscissa fuerat, non dicitur truncatus membro, sed receptif. se membri debilitatem, & deformitatem: ergo proprie membrum solum est tota manus: & eadem est ratio de cæteris. Cui consonat illud Pauli ad Rom. 12. In vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent; quia membrum dicitur quod aliquem actum habet, vt idem Apostolus late describit 1. ad Corinth. 12. Consonat etiam illud Gregorij, quod refertur in cap. 1. d. 89. Varietas membrorum per diuersa officia, & robur corporis seruat, & pulchritudinem repræsentat. Ratio iuxta materię capacitatem reddi potest, quia, licet hæc vox æquiuoca sit, & iuxta Philosophiā qualibet pars heterogenea soleat membrū appellari, tamen in materia morali potest sumi cum illa amplitudine, alias qui vnguem cum illa parte digiti amputaret, irregularis fieret: & verisimile non est, nec consentaneum iuri, vt colligi potest ex cap. 1. & vlt. de Corpore vitiat. Ergo aliqua moralis regula est constituenda; hæc autem nulla apparet certior quam prædicta.

Nihilominus aliqui Theologi ab hac sententia discesserunt, vt videre licet in Caiet. 2. 2. qu. 65. art. 1. Aliorum & alijs modernis ibi & Sor. lib. 5. de Iustitia, q. 2. a. 1. sententia, qui asserunt non esse de ratione membri, in ordine ad mutilationem & irregularitatem, vt per se habet, at aliquem actum vel officium: sed satis esse, vt specialem cooperationem habeat ad officium membri principalis. Fundamentum est, quia eunuchus inter mutilatos numeratur in iure, vt sumitur ex cap. Ex parte, cum sequentibus, de Corpore vitiat, & ex multis decretis d. 55. & tamen eunuchus non caret aliquo membro, quod per se valeat aliquid munus exercere in corpore absque consortio alterius. Item, quia digitus etiam in ordine ad mutilationem videtur esse membrum, tum quia quamuis digitus non possit sine consortio manus operari, tamen sæpe habet aliquid proprium in actione manus, vt patet in mulica, scriptura, & similibus, tum etiam quia alias abscindens digitum alteri non maneret irregularis, quod falsum videtur, quia multum diminuit integritatem corporis alterius. Vnde concluditur ratio, quā attingit Caiet. quia membra corporis dicuntur illa ex quibus confurgit integritas corporis organici: ergo quilibet pars organica, quia ablata non manet corpus integrum iuxta moralem estimationem & communem loquendi modum, habet rationem membri in ordine ad mutilationem: huiusmodi autem sunt, digitus, & similes partes. Accedit, quod alia opinio nō habet firmum fundamentum, quia omnia superius adducta recte accommodantur etiam his membris, quæ sunt partes aliorum membrorum principalium: vnde non repugnat aliquid esse membrum, & esse partem membri seu membrum membri. Et hoc insinuas videtur Gloss. Clif. in c. Cum illorum, de Sent. excomm. verb. Mutilationem membri, dicens in simili causa non esse distinguendū inter membrum & membrum.

Inter has sententias hæc posterior absolute probanda videtur, quod ad irregularitatem attingit: nā iudicium distat inter duos

positas
sententias
ferre.

Felinus.

disputatio physica quid membrum sit: vel iuridica
quæstio quid nomine membri in legibus penali-
bus sit intelligendum, non videtur in presenti ne-
cessarie: nam iura canonica ad hanc irregularitatem,
vel non requirunt mutilationem membri, sed ab-
solute mutilationem, ut patet ex dicta Clement. Est
autem mutilatio simpliciter, si principale membrum
notabiliter minuatur, licet non totum abscindatur,
iuxta Latinam illius verbi proprietatem: vel certe si
alicubi canones membri faciunt mentionem, mem-
bri diminutionem sufficere indicant, ut patet cap. i.
de Clericis pugnans, in duell. ibi *vel membrorum di-
minutio*, ad quod faciunt, quæ adducit Felin. in cap.
Cum illorum, de Sentent. excom. nu. 3. Exemplisque
declaratur: nam quis dicat ad irregularitatem non
fatis esse digitos vel dimidiam partem utriusque ma-
nus abscindere? Item qui aurem abscindit, plane vi-
detur fieri irregularis, quidquid sit an illa pars sit
membrum ut vult Castro, vel pars principalis orga-
nica: utroque enim modo illa est gravis mutilatio
corporis, itaque ad mutilationem satis esse videtur
quod sit vel integra abscissio, vel gravis diminutio
alicuius principalis membri. Dicitur autem gravis
diminutio non omnis illa, quæ ad peccatum morta-
le sufficit, quia potest esse gravis culpa, & non gravis
mutilatio, ut abscindere partem digiti ex sententia
omnium non satis est ad irregularitatem, quamvis
sine dubio mortale peccatum sit, debet ergo ista di-
minutio esse notabilis: quæ autem talis sit, ex com-
muni estimatione, & deformitate, ac impedimento
ad has actiones pensandum est. Quod si res dubia
fuerit, arbitrio Ordinarii relinquatur iuxta Innoc.
Hostiens. & alios in dict. c. Cum illorum, & in eo du-
bio inclinandum est in favorem legis, & irregulari-
tatis, cæteris paribus, quia supponitur certa mutila-
tio.

Ex his definiri possunt particularia dubia, quæ
ad similitudinem dissolutionem deferunt. Primum est,
an abscissio vnius auriculæ sufficiat ad irregularita-
tem. Couarr. enim negat, & sequitur Salzedo in Præ-
fata cap. 99. quia auricula non est membrum, nec il-
lius abscissio est gravis mutilatio. Contrarium tenet
Nauarr. num. 223. quia licet non sit membrum au-
ditus: tamen eius abscissio inducit magnum defor-
mitatem in parte superiori, & publica. In quo non
videtur consequenter loqui, quia deformatio non
sufficit sine mutilatione. Sed nihilominus sententia
est verisimilior: quia reuera illa est mutilatio iuxta
doctrinam datam, quia auris multum præstat ad or-
ganum auditus. Vnde considerata vterius defor-
mitate quam inducit, videtur esse satis gravis dimi-
nutio integritatis corporis humani. Simile dubium
est de vno digito, & communiter non reputatur suf-
ficiens eius abscissio quod est verisimile, si sit alter ex
duobus minimis, de quolibet autem aliorum mihi
videtur res satis gravis, & ad minimū dubia, & dis-
pensatione indigens. Solum etiam dubitari de abscis-
sione mamillæ in femina: nam Salzedo supra id et-
iam negat sufficere. Quod ego verum non existimo:
quia reuera est mutilatio gravis, non minor quam
abscissio in viro: non enim minus graue est organum
lactis fabricatum in femina, quam sit in viro orga-
num seminis: imo iuris periti mamillam in femina
absolute dicunt esse membrum principale, ut patet
ex Felino dicto num. 3. & Baldo in l. data opera, C.
qui accusare non potest.

Aliud dubium est, an fiat quis irregularis muti-
lando se ipsum, ad quod affirmanter respondendū
est addendum quod quis sit irregularis muti-
lando alium, fieri etiam mutiando se ipsum eodem
modo: è contrario vero aliquam sui mutilationem
sufficere ad irregularitatem, quæ in alio facta non
sufficeret. Vbi oportet distinguere mutilationem
palsinam ab actiua: prior enim pertinet potius ad
defectus corporis, de quibus supra, & per se solum

A requirit deformitatem, & debilitatē ad ministran-
dum, & ideo percutiens alterum interdum facit illū
irregularem, licet ipse non fiat, ut notauit Nauarr. n.
206. & 219. quia potest reddere alium ineptum ad
ministerium sine mutilatione, & similiter è contra-
rio potest interdum mutilator fieri irregularis, & non
mutilatus, ut in eunucho per iniuriam patet, vel si
duo digiti pedis abscindantur. Qui ergo mutilat se,
utroque modo fiet irregularis, vel actiue si mutila-
tio per se sufficiat, quia iura absolute de mutilante
loquuntur, vel passiuè si se reddat deformem, vel
ineptum ad ministerium. Aliquando etiā minor sui
mutilatio sufficit iuxta Innoc. Epist. 4. ca. 1. & Co-
cil. Tribur. cap. 33. & habetur cap. 6. dist. 55. vbi dici-
tur. *Qui pariem digiti cuiusque sibi ipsi volens abscin-
dit hunc ad clerum canones non admittunt.* quæ mutila-
tio in alio facta ex sententia omnium non sufficeret:
quia in mutilante se specialis atrocitas consideratur,
quæ sibi ipsi ausa est ferrum inuicere, Innocent. dicit.

Tertio queri potest an maneat irregularis, qui
membrum aridum, vel impeditum alteri abscin-
dit. Et est ratio dubij, quia illa non videtur gravis le-
sio, quia membrum inutile quasi nihil reputatur, imo
si sit aridum, reuera non est membrum, licet appa-
reat. In contrarium vero est, quia is, qui membrum
tantum debilitat non est irregularis, ut supra dictū
est: ergo necesse est, ut qui membrum debilitatum
postea abscindit, maneat irregularis: alias postea
quis mutilari à duobus, nullo illorum, irregulari ma-
nente, quod videtur fieri non posse. Respondeo,
aliud esse quod membrum sit omnino aridum, id
est, mortuum, aliud vero quod sit debilitatum seu
inutile ad suum munus exercendum. Nam, si se ha-
bet priori modo, truncatio illius non videtur esse
mutilatio corporis humani, sed hæc potius censeri
potest tunc facta, quando ita fuit membrum laesum,
ut ex vi talis læSIONIS desierit anima hominis infor-
mari, quia licet exterius foras se non appareat trun-
catio (quod vix potest contingere) tamen substan-
tialiter facta est, eamque censio sufficere ad irregu-
laritatem inducendam: nec prius de hac læSIONE lo-
cui sumus, sed de sola membri debilitate. Arguitur
possent dicta Panor. citari supra citata conciliari.
Nam qui membrum, v.g. occultum ita lædit, ut ex
vi læSIONIS omnino arefcat & siccat, quamvis nul-
lam partem abscindere videatur, irregularis ma-
net, quia substantialiter, ut sic dicam, mutilat, nam
relinquit corpus vno membro principali priuatum.
Et hoc significasse videtur Syluest. Homicidium, 3. q.
3. vers. 3. & Angel. Homicidium, 5. num. 5. Metol. cum
aliis quos refert, lib. 5. ca. 50. Ideoque si alter postea
membrum iam arefactum auferet non attingendo
membra viuientia, non videtur mihi incurrere irre-
gularitatem, propter rationem superius factam. Nā
fere eadem est de hoc ratio, quæ de illo qui cada-
uer detruncat seu mutilat, de quo manifestum est
non incurrere irregularitatem, quidquid Maiolus
dicat loco nuper citato numero octauo, vbi con-
trarium sentit, nullum tamen asserti iuris fundamē-
tum, & nostram sententiam tenet Nauarr. cap. 17.
numero 219. cum Archidiacono in cap. Si quis, 15.
quæst. 1. At vero quando membrum est verum ac-
vium, quantumvis sit debile, vel inutile ad suum
ministerium, mutilator illius heret irregularis: quia
vere mutilat corpus humanū, & in iure nihil aliud
postulatur: nec potest talis mutilatio non censeri
gravis, ac sufficiens, tum quia accidentarium est q.
membrum supponatur impeditum: tum etiā, quia
talis mutilatio inducit saltem graue deformitatē,
quæ supposita truncatione alicuius partis sufficit ex
omni parte ad irregularitatem inducendam.

Quarto inquiritur, an deformatio interdum suf-
ficiat sine mutilatione. Aliqui enim affirmant, si tā-
ta sit, ut deformatum impediatur ne promoueri pos-
sit, etiam si partem corporis non abscindat, sed fa-
ciat.

Mmm 4

ciem facit.

Syluest.

Maiol.

Nauarr.

ciem dehonestet, v. g. Ita refert Syluester, *Homicidium*, 3. q. 3. vers. 3. in fine, ex quodam Guilielmo, & approbare videtur. Ethoc sequitur Maiolus lib. 4. cap. 1. num. 10. & lib. 5. cap. 50. n. 4. Contrariam vero sententiam tenet expresse Nauarrus supra, & est communiter recepta, estque probabilior, quia nullo iure constat de tali irregularitate, & ideo admittenda non est. Antecedens patet, quia ius exprimit homicidium, & mutilationem: ergo reliqua tacendo, illa excludit: sed talis deformatio non est mutilatio: ergo propter illam non incurritur irregularitas. Nec refert, quod deformatus irregularis maneat, quia iam dictum est, qui alium irregularem facit non propterea irregularem fieri, nisi alias sit in iure expressam.

Procurator
aborsum
fetus
nondum
animatus
non
fit
irregula-
ris.

Ex quo principio inferitur vltimo, hanc irregularitatem non contrahi procurando aborsum, etiam si effectus sequatur, dummodo totum masculinum contingat ante animationem foetus: secus vero esse si foetus sit iam animatus, & inde sequatur mors eius, nam tunc iam est manifestum homicidium. Vnde ratio prioris partis est, quia illud non est homicidium: aliud enim est impedire generationem hominis, quod in eo casu fit: nam vera generatio in informatione animae efficitur: aliud vero hominem iam procreatum priuare vita, quod ad homicidium requiritur. In qua resolutione conueniunt omnes Doctores. Et sumitur ex capitulo. *Quod vero*, & capitulo. *Moytes*, 32. quæst. 2. & ex capitulo. *Sicut ex literarum*, de Homicidio, & aliis quæ citat Glossa ita exponens illum textum in capitulo. *Si aliquis*, eodem titulo. Tamen Sixtus Quintus in speciali Motu proprio contra hoc vitium, irregularitatem extendit ad eum casum, in quo fit aborsus ante animationem foetus, & ad eos etiam, qui pocula sterilitatis foeminis propinant, vel alio modo sterilitatem procurant dummodo effectus sequatur. Verum tamen cum ipsemet Pontifex dicat, illam esse extensionem huius irregularitatis, eo ipso confirmat antiquam doctrinam nunc positam, scilicet, ante illam constitutionem in illis casibus non fuisse incursum irregularitatem. Vnde, cum Gregorius Decimus quartus, illam Sixti Constitutionem quoad hanc partem reuocauerit, & ad terminos iuris communis reduxerit, relinquitur doctrina posita in eodem statu, in quo semper fuit, seclusa illa constitutione.

Sixtus V.

Greg. XIV.

SECTIO III.

Quæ personæ ad homicidium concurrentes hanc irregularitatem contrahant.

i. Conclu.

Rimo certum est, eum potissimum hanc irregularitatem contrahere, qui per seipsum alium percutit vsque ad mortem, vel ita ut mors cum effectu sequatur, quam intendebat iuxta superius dicta, nam maxime ille homicida est. Quæ regula omnes personas sine exceptione vlla comprehendit, etiam ipsos Principes, aut Reges. Addunt quidam etiam, Summum Pontificem, si propriis manibus aliquem occidat, fieri irregularem: quod ex Baldo, & Innocentio in cap. 2. de Maioribus, & obediens. refert Bernardus Diaz in Practica cap. 6. num. 4. & non reprobatur. Idem Maiolus lib. 5. ca. 1. n. 2. Mihi tamen videtur falsa sententia, quia, vt sit prædixi, Papa non magis potest incurrere irregularitatem, quam excommunicationem: & quia eadem ratio est de hac irregularitate, & de aliis: non est enim iuris diuini vt quidam putant, sed humani. Item, quia, si Papa per alium occidat præcipiendo, non fit irregularis, vt dicti etiam autores fatentur, & est verum, etiam si tale mandatum iniustum sit. Et ratio solum est, quia Summus Pontifex non subiicitur iuri communi quoad penas, quæ ratio

Bern. Diaz

Papa si pro-
priis mani-
bus occidat
non fit irre-
gul.

A locum habet, etiam si suis manibus interficiat: neque enim Iudæi minus occiderunt Christum lingua, quam si manibus interfecissent, vt Augustinus in Psalm. 66. annotauit. Verum est maiorem quandam horrorem & scandalum illaturum Pontificem, si suis manibus, quam præcepto etiam iniusto occidendo alium, nec possit licite ministrare diuina post tale factum, nisi peracta poenitentia, & ablato scandalo: tamen id non esset propter irregularitatem, sed propter naturalem obligationem auferendi scandalum, & Sancta sancte ministrandi: vnde in utroque casu homicidij propriis vel alienis manibus perpetrati obligatio illa locum haberet iuxta occurrentem necessitatem.

B Ab hac vero generali regula excipi solet homo non baptizatus, qui irregularis non fit, etiam si propriis manibus alium interficiat. Quæ non videbitur exceptio, si aduertamus sermonem esse de persona capaci irregularitatis, & supra dictum esse non baptizatum non esse irregularitatis capax. Nihilominus, quod ad rem spectat, est illa exceptio valde notanda: nam sensus illius est, etiam si ille homicida postea baptizetur, non pullulare, nec manere in illo irregularitatem ratione præcedentis actus. Quod tenet Nauarrus cap. 27. nu. 219. ex cap. *Si quis viduam*, 50. dist. vbi dicitur. *Si homicidij post baptismum*, &c. Vbi Glossa infert, Ergo si ante baptismum potest. Refert. Cuius tamen opinionem quorundam dicentium per voluntarium homicidium peccaminosum ante baptismum commissum non incurri irregularitatem, incurri autem per voluntariam occisionem hominis iuste factam. Quod videtur profecto incredibile melioris scilicet conditionis esse in hoc peccantem, quam non peccantem, cum alioqui indecentia, quæ ex voluntaria sanguinis effusione contrahi potest, non minor sit in peccante, quam in alio: & ideo consequenter loquendo, idem de utroque casu dicendum est. Nam, licet posterior casus ad questionem infra tractandam pertineat, hic breuiter expediri potest, & necessarium est ad totam difficultatem soluendam. Ita ergo generaliter sentit eadem Glossa dist. 26. cap. *Deinde*, verb. *Inter peccata*, & dist. 51. in principio. Et idem tenent Cardinalis, Clem. vnic. de Homicidio num. 13. Innocentius, Præpositus, & Abbas in c. *Gaudemus*, de Diuorciis, nu. 6. Et probari potest ex c. *Si quis post baptismum*, 51. dist. nam ex hoc, & ex d. ca. *Si quis viduam*, colligitur, iura non impossuisse hanc irregularitatem, nisi propter homicidium patratum post baptismum: ergo, cum irregularitas non contrahatur nisi in casibus à iure expressis, non est ultra extendenda hæc irregularitas. Et hæc est ratio sufficiens, nam alia, quas adducit Panorm. non probant.

Si autem quis quærat, cur iura ita disponant potius in hac irregularitate, quam in bigamia. Responderi potest, hanc irregularitatem contrahi propter delictum, quod omnino tollitur per baptismum: in bigamia autem non considerari delictum. Sed hoc non satisfacit, nam etiam in occisione iusta facta à iudice, vel à milite non consideratur delictum, sed significatio & decencia, quæ non minus considerari potest in proprio homicidio peccaminoso, quàm in præscindatur, vel auferatur postea tota ratio culpe: Panormitanus aliter ait, hanc irregularitatem esse ex constitutione Ecclesie, & ideo non extendi ad infideles: sed idem dicendum esse de irregularitate bigamiae: in neutra vero vrget, quia non dicimus constitutionem Ecclesie obligare infidelem, sed operari circa hominem iam baptizatum: intuitu actionis, quæ præcessit, non propter malitiam eius, sed propter aliquam significationem vel decencia. Augeo difficultatem: nam licet illa duo iura addant illam particulam post baptismum, multa alia simpliciter loquuntur, vt Clem. vnic. de Homicidio. cū similibus, sub eiusdem titulis in Decretalibus, & dist. 50. Hoc vero postremum fa-

tile soluitur, tum quia quedam iura per alia sunt in-
terpretanda, & restringenda, maxime in materia pec-
nali; tum etiam, quia omnia illa decreta sunt lege
quæ dirigitur ad subditos, & in eis puniunt hoc
modo homicidium, & ideo supponunt baptismum:
& ita sunt per se & generaliter decreta intelligenda,
ubi aliud non fuerit ab Ecclesia declaratum, vel spe-
cialis ratio non interuenierit. Hoc autem ita decla-
ratum fuit in bigamia, non autem in homicidio. Cur
autem id factum sit, cum pendeat ex voluntate le-
gislatoris, non multum ad nos refert. Fortasse vero
irregularitas bigamiæ ita fuit à principio instituta
ab Apostolis, tum propter significationem matrimo-
nij, tum propter exemplum continentie, quod in
clero maxime desideratur, in homicidio vero non
fuit existimatum necessarium, quia in eo maxime
spectatur vel culpa, vel defectus lenitatis, & utrum-
que speratur per baptismum commutari.

4
Non oportet
occisum esse
baptizatum
ad huc irreg-
incurren-
dam.

Hic vero addendum est, limitationem hanc, quæ
posita est ex parte occidentis, non habere locum ex
parte eius qui occiditur, non enim oportet illum esse
baptizatum, vel aliam conditionē habere, præter-
quam quod homo sit, vt constat ex c. Clericus, dist.
50. vbi occidens paganus, irregularis fieri dicitur:
& idem est si occidat excommunicatum, aut banni-
tum aut infantem in vtero matris, dummodo ani-
matus sit, vt antea dixi, & tamen ille quæ est ba-
ptizatus, neque aliam specialem conditionem ha-
bet. Et ratio est, quia iura simpliciter loquuntur de
homicidio: & quia in interfectione cuiuslibet ho-
minis cernitur, vel eadem culpa, vel idem defectus
lenitatis, & ob easdem causas requiritur vt sit ho-
mo, & non sufficit cadauer, aut fœtus nondum ani-
matus, vt supra dictum est. Neque obstat quod in
cap. Excommunicatorum, 23. q. 5. dicitur, non esse ho-
micides, eos, qui bono zelo excommunicatos occi-
derint: intelligendum enim id est, de his, qui in iusto
bello tales personas interfecerint. Nec tamen ibi di-
citur, quod non incurrant irregularitatem: nam, li-
cet non contrahant hanc de qua agimus, incidit ta-
men in aliam, quæ est ex defectu lenitatis, iuxta cap.
De his. 50. d.

8
i. conclusio.

Secundo incurrit hanc irregularitatem qui dat causam morti, quæ cum effectu sequitur, etiam si remore & per accidens ad illam concurrere videatur, vt qui præbet venenum, licet interdum post longum tempus operetur. Et ratio est, quia ille est vere homicida: nã qui causam damni dat, damnum de diffie videtur, vt dicitur de Regulis iuris in 6. Nihilque interest occidat quis, an causam mortis præbeat, vt dicit Iureconsultus in Leg. 15. ff. de Sicariis. Dices, Talis effectus non est in se voluntarius, sed in causa: ergo illud homicidium non est voluntarium, prout nunc de illo loquimur. Respondeo, in primis nos præcipue loqui de illo, qui ex intentione mortis talem causam applicat, cui constat homicidium esse in se voluntarium. Deinde satis est, quod præsciat vim talis causæ, & quod sciens & videns illam applicet, etiam si id non faciat ex odio, vel ex voluntate occidendi (si tamen hoc posterius possibile est) quauis enim fingamus id facere animo experiendi vel ostendendi efficaciam illius rei, nihilominus ibi directe vult mortem tantquam effectum, in quo virtus illa manifestanda est. Sed quid si daret venenum spe impediendi statum eius applicato contrario pharmaco, antequam mors sequatur. Respondeo, si, hoc non obstante, mors sequatur irregularitatem non vitari, quamuis videatur potius peririne ad homicidium casuale, de quo infra, quàm ad voluntariũ, de quo nunc agimus: quia in eo casu tantum indirecte imputatur homicidium, ratione causæ imprudenter & illicite applicatæ, nõ quia in se fuerit volitum implicite, aut explicite. Si autẽ mors per contrariũ pharmacum impediatur, nõ incurrit irregularitas, iuxta supra dicta, etiam si culpa homicidij apud

A Deum non fuerit excusata propter morale periculum: & ita intelligendum capitulum, *Si aliquis de Homicidio, Sed inquires, an is, qui tale causam mortis applicuit, si poenitentiam agat sui delicti, prout effectus sequatur, euitet irregularitatem*. Videtur enim homicidium illud iam non esse illi voluntarium, & ideo non esse sufficientem causam irregularitatis. Respondeo, certum est, sicut poenitentia non tollit irregularitatem contractam, ita in eo casu non impedire quominus contrahatur, quia non impedit quominus ille sit homicida, & dignus poenitentia, cum ciuili, quae Ecclesiastica, & maxime irregularitate, quae factum potius quam culpam requirit. Vnde, licet spectata voluntate presente, illud homicidium, iam non sit voluntarium, satis est quod in ordine ad precedentem sit voluntarium: nam illa prior voluntas fuit efficax, & actu operatur, altera vero est tantum secundum quid, seu velleitas, quae non tollit voluntarium simpliciter, supposita priori voluntate.

De mandante.

Tertio incurrit irregularitatem mandans homicidium fieri per alium, si cum effectu fiat: *3. Conclusio.* quod est certum apud omnes, quia ille est causa homicidij, & a fortiori habetur ex cap. vitim, de Homicidio in 6. vbi mandans aliquem verberari, & non occidi, si alius a mandatario occidatur, irregularis efficitur propter voluntarium saltem indirectum; ergo, qui directe mandat interfectionem alterius, sine dubio incurrit irregularitatem homicidij voluntarii. Quæri vero potest primo, an in aliquo casu incurratur hæc irregularitas, etiam effectu mortis non sequuto. Dico in aliquo casu, quia irregulariter peritum est non incurri, iuxta superius dictum. Specialis vero difficultas est in casu textus in cap. 1. de Homicidio in 6. vbi mandans interficere aliquem per Assassinos, ipso iure excommunicatur, & deponitur ab ordine, beneficio &c. *Difficultas.* *C. 1. de homicid. in 6.* *quamquam mors forsitan ex hoc non sequatur.* In quo textu duo dubitari possunt: vnū est, quod sit delictum de quo ibi est sermo: aliud est, an ibi imponatur irregularitas. Priorem partem tractauit late supra declarando excommunicacionis libri Sexti, vbi dixi, non esse sermonem de quocumque mandante homicidium fieri per alium, etiam si pecunia data ad hoc munus illum conducat: vellicet conductus sit latro, vel publicus hominum interfector, nisi sit ex quadam peculiari vocatione & gente, quæ in eo textu, *Assasini* vocatur: quare in eo solo casu incurritur poenæ ibi late per solum mandatum, non securo effectu. Quoad alteram vero partem resolutio petenda est ex principio huius materiæ, & proprietas verborum legis tenenda est: ideoque illa solum est depositio per perpetua suspensio, non vero irregularitas in ea proprietate, in qua hæc canonica impedimenta distingui censentur. Ad propriam ergo irregularitatem semper necesse est vt sequatur homicidium: non refert autem quod statim vel post longum tempus sequatur, quia dilatio temporis non tollit quominus effectus ex tali causa sequatur, & sit verum homicidium, sicut de causa physica dicebamus. Et in hoc conueniunt omnes auctores. *Resolutio.*

Dubitant autem, an mandans euitet irregulari-
tatem, reuocans mandatum, & reuocationem inci-
mans mandatario (alias inutilis esset reuocatio, &
per se constat) quando mandatarius, non obstante
reuocatione, alium interfecit. Aliqui dicunt, in
casu incurrir irregularitatem. Dico tamen, si ex parte
mādantis sufficiēter facta sit reuocatio mādati, nō
incurrere irregularitatem. Quę est opinio commu-
nis Innocēti, & aliorum in cap. Ad audientiam, de
Homicidio, quam sequitur Nauarr. numer. 233.
Erratio est, quia facta reuocatione, qui dederat
man^a

Obiectio.
Solutur.

Solutur.

An mandatus
aliquam di-
ligentiam ad-
hibere
teneatur,
ad impedi-
endam mor-
tem.

Resolutio.

mandatum non potest dici causa homicidij, quia iam alter non illud commisit ex mandato eius, sed ex sua voluntate. Sed contra, quia mandatarius se- per mouetur ex impressione relicta a priori man- dato (suppono enim prius non fuisse in tali volun- tate, sed ex mandato illam concepisse, mandantem autem, reuocando suum mandatum, non potuisse illam reuocare) hoc ergo satis erit, ut homicidium re- feratur in mandantem tanquam in causam, non ob- stante reuocatione. Sicut qui lapidi impressit impe- tum, quamuis postea conetur illum detinere, & non possit resistere, dicatur causa illius motionis, & effe- ctus eius: ita enim se habet prius mandatum, sicut impetus impressus. Respondetur, rationem hanc ha- bere aliquam apparentiam in consilio, de quo sta- tim, non vero in mandato, quia mandatum totam vim mouendi habet a voluntate mandantis, quia ni- hil aliud est quam quædam significatio, seu intima- tio illius: & ideo, mutata voluntate mandantis, & in- timata mandatario, omnino tollitur mandatū, cessat- que omnis influxus totaque motio mandantis. In quo est magnum discrimen inter mandatū, & im- petum impressum lapidi, non solum quia impetus mouet physice, mandatū moraliter, sed etiam quia ille transit in ipsum passum, & est irrevocabilis ab imprimente ut sic, sed solum potest ei resisti per vir- tutem contrariam sufficientem, quod non est ita in mandato. Tunc ergo mandatarius sua malitia se mouet ad occidendum alium. Et quāuis prius man- datū videatur aliquis occasio huius voluntatis: ta- men, supposita reuocatione, illa est valde remota, & iam non est occasio tam data, quam accepta.

Sed quæres, an saltem teneatur in eo casu man- dator aliquam alia diligentiam adhibere ad impe- diendam mortem alterius, quando ei constat de pertinacia mandatarij: nam si constat, clarum est ad nihil teneri, quia exiliare debet, cessante causa, cessasse effectum & periculum eius, & cum sua vo- luntate moueat simul fuisse mandatarij voluntatē, quæ a sua tantum mouebatur ad hunc effectum. At vero, quando constat de pertinacia & voluntate mā- datarij, tenetur mandans, saltem ex charitate, impe- dire illum effectum, si possit, nā ad hoc quilibet pro- ximus tenetur. Sed difficultas est, an etiam ex iusti- tia teneatur. Et mihi quidem videtur teneri, sequens in hoc autores, quos in puncto sequenti de consule- te referam. Ratio autē est, quia dans tale mandatū, hoc ipso iniustitiam alteri facit: ergo ex iniustitia te- netur resistere, & impedire damna, quæ ex priori iniuria sequi possent, ergo, si scit inde imminere mortis periculum alteri, ex iniustitia tenetur impedi- re illud, prout commode potuerit ut, v.g. admonē- do alium, saltem in cōmuni, quod vitæ eius insidiæ parentur, vel aliquid simile, sicut de consulente om- nes dicunt. Dices, per reuocationē mandati vide- tur impleta hæc obligatio, quatenus erat iniustitiæ, nam ex vi illius ablatum fuit omne periculum: & si quod postea imminet: iam non oritur ex priori ini- iuria seu mandato, sed ex malitia mandatarij, sicut antea dicebamus: hæc enim ratione moti sunt qui dixerunt hanc obligationem esse tantum ex chari- tate. Respondetur nihilominus, ad hanc obliga- tionem iniustitiæ satis esse, quod in re ipsa ex iniuria à me illata alter sit constitutus in tali periculo, etiā si intercedat pertinacia mandatarij: nam vnum ex no- cumentis, quod prius mandatum alteri intulit, fuit creare in mandatario talem voluntatem, & ideo, si per solam reuocationem mandati non possum illā auferre, nondum plene reparaui damnum illatum, & ideo teneor saltem impedire effectum eius, quo- ad potuero. An vero ad incurrendam irregularita- tem sufficiat omittere hanc obligationem, dicemus infra agentes de non impediendo homicidium cum possit, & debeat.

Vltimo inquiri potest circa mandantem, an vt

incurrat irregularitatem, necessarium sit, quod alter acceptauerit mandatum, & quod hoc constet ipsi mandanti. Contingere enim potest quod eo tēpore quo mandatum alteri intimatur, dicat se nolle illud munus assumere, postea vero mutet voluntatem, & homicidium exequatur, sine noua scientia, vel voluntate mandantis, imo fortasse etiam contra- rius voluntatem, ut si iam illam mutauit. Difficultas ergo est, an tunc incurrat hanc irregularitatem. Et videtur non incurrere: nam prius mandatum, hoc ipso quod acceptatum non fuit, mansit inefficax, quia est veluti quidam humanus contractus, qui non perficitur, nisi mutuo consensu, & quando non per- ficitur, nullam habet vim: ergo effectus postea se- quutus non potest tribui mandanti ut causæ, quia non est ex motione eius: ergo non est homicidium: ergo non fit irregularis. Nihilominus censeo non esse necessariam hanc acceptationem, & in eo casu mandantem manere irregularem, etiam si nihil de- nuo scierit, vel licet retractauerit voluntatem suam, si non sufficienter reuocauit mandatum. Ita tenet Maior. l. 5. c. 4. §. 2. nu. 3. citans Innocentium in cap. Ad audientiam, de Homicidio, & Baldum in l. i. c. de Seruis fugit. Ratio eius solum est, quia primum cri- men quod mandando fecerat, ad huc se perseque- rat. Responderi autem potest hoc negando, quia hoc ipso quod mandatum non fuit acceptatum, vi- detur fuisse extinctum. Retamen vera non fuit: hic enim non est sermo de mandato, qui inducat pro- priam obligationem, vel iustitiam, vel alius præ- cepti, hoc enim in tali materia locum habere non potest. Est ergo sermo de mandato prout includit petitionem, exhortationem, vel quamcūque signi- ficationem voluntatis, quæ aliam ad agendum in- ducat, hæc ergo semper manet ex vi prioris man- datum non reuocati, quia licet alter non acceptauerit, semper retinet hanc estimationem, quod qui man- dauit, hoc ab ipso vult, & desiderat, unde licet a principio non consenserit, semper potest ex vi prio- ris mandati moueri, & indici igitur quidquid post- ea operatur ratione prioris mandati, imputatur mā- danti, si illud non reuocauit. Ex hac vero ratione colligitur, ad hanc reuocationem sufficere quamcū- que significationem mutata voluntatis, etiam si non verbis, sed effectibus fiat, ut si rediit in amicitiam cum illo, cuius mortem procurabat, & hoc scit esse notum mandatario: quod Nauarrus adnotauit etiā quando mandatum fuit acceptatum, nam quoad hoc eadem est ratio.

De consulente.

Quarta persona huius irregularitatis participes est consulens, qui in hoc differt a petente, quod rationibus suadet: mandans vero solum voluntate. Estque de consulente expressum c. Pernicio, de Pe- titent. d. i. vbi dans consilium, homicida dicitur, in cap. autem, Si quis viduam, expressus dicitur, Si quis præcepto, aut consilio, &c. Idē in cap. 2. de Cleric. pugnans in duel. Idem colligitur ex cap. Sicut digni, §. Qui vero, de Homicidio, ibi, Nisi forte Regem ipsum ad illud homicidium suis suggestionibus prouocasset, & clarius ibidem, §. vlt. ibi, Et ideo si consilium dederunt, &c. vbi Glossa late id confirmat ex aliis iuribus: Est res certa apud omnes. Semper tamen necessarium est, ut homicidium, vel mutilatio rei ipsa consequatur: carebitque omni dubio si sequatur reintegratio, id est, perseverante eodem consilio. Addo etiam, ex vi seu concursu illius. Nam, si is qui consilium re- cipit reuera non moueatur ex tali consilio, sed ex alio affectu, vel ratione, non potest consulens dici causa actū influens in tale homicidium, quod neces- sarium est ad incurrendam irregularitatem, quia hæc non resultat nisi sequatur effectus: non est autē homicidium effectus consilij, nisi ex illo sequatur, sicut

ficut de mandato dicebamus. Quod annotauit Tabiena, Irregularitas, 2. num. 14. & docet expresse Hostienf. in c. Ad audientiam, de Homicidio, num. 67. & 68. Abbas & Fel. in c. 1. de Ofic. deleg. & alij communiter apud Couarr. dict. Clem. p. 2. §. 1. n. 1. qui etiam videndus est in simili in Reg. Peccatum, p. 2. §. 12. nu. 2. Villadiego de Irregularit. c. 6. nu. 20. Nauarr. supra & alij Summistæ communiter. Et fauent etiam iura ciuilia l. Non solum, §. Si mandato, ff. de iniuriis. Vbi ut actio iniuriarum deat contra persuadentem, requiritur quod persuaserit alicui, alius nolenti. Verum est hoc vltimum requiri in iure ciuili, vt cōsulens censeatur dignus ordinaria poena, quia tunc solum censeatur esse causa principalis delicti, quando per consilium induxit alius nolentem. Ad irregularitatem vero non semper hoc necessarium est, sufficit enim si suo consilio confirmet votum, & animū augeat, nam per hoc satis cooperatur ad delictum, & in eo casu loquitur tex. in c. Si quis dignum, §. vlt. de Hom. & in eo c. §. Qui vero, distinguuntur inter eum qui prouocat, vel inflammat iam prouocatum: & vterque dicitur reus homicidij, licet non equali poena dignus. Quæ tamen inæqualitas non habet locū respectu irregularitatis, quia diuisibilis nō est, vt sic dicam: & ideo vterque illam contrahit tanquam dans causam homicidio. Secus vero est quando consilium nullo modo auget, vel immutaret animū alterius, quia tunc potius se haberet vt extrinsece consentiens, quam vt influens aliquo modo in homicidium: quo sensu intelligendi sunt auctores supra citati.

11
Quid si consulens retractat consilium

Nauarr.

Maiol.

Sylu.
Tabien.

Thom.

Bald.
Brunel.

12
Resolutio
Barol.

Est autem dubium, si consulens retractet consilium, & conetur alteri persuadere, vt à tali consilio recedat, & id assequi non possit, & inde sequatur homicidium, an tunc irregularitatem contrahat. Circa hoc Nauarrus eodem modo sentit de consiliente, & de mandante, & ideo sufficere ait prædictam retractionem notificatam alteri ad vitandam irregularitatem, absque alia diligentia. Maiol. vero dict. ca. 48. cum Nauarro conuenit in hoc, quod eodem modo loquitur de mandante, & consiliente: sed præter retractionem & persuasionem, contrariam, in vtroque requirit, quod præueniat aut moneat occidendum, vt sibi caueat. Citat Syluest. Homicidium, 1. quæst. 8. versic. 6. & Tabienam, Irregularitas, 2. numero 13. Qui solum loquuntur de consiliente. Imo Tabien. numero 14. addit, plus requiri in consilio, quam in mandato. Et rationem reddit, quia 12, cui datur consilium, agit postea sua voluntate, & nomine, quæ voluntas per consilium, inducitur, & non sufficiunt reuocatur retractatio consilio: mandatarius autem agit tantum voluntate & nomine mandantis, & ideo per solam reuocationem sufficienter tollit suum influxum. Quia distinctione vltus est etiam Innocentius in cap. Ad audientiam, de Homicidio, quem sequitur Bartolus in di. l. Non solum, §. Si mandato, num. 21. vbi in Additione multa alia pro hac sententia citantur. Quam etiam tenet Bald. in l. 1. C. de seruus fugit. & Ioannes Brunel in Repetitione capit. 1. de Homicidio, 4. p. n. 43. Et mihi placet distinctio, quando consilium datum fuit in ordine ad persuadendum intellectum, & non tantum ad inclinandum affectum.

Quod vt declarem, cum propria ratione talis differentia, aduerto ex Bartolo supra sub consilio late sumpto, & absque mandato, posse includi omnem modum inductionis factæ, alteri, vt gratia sui, seu in suum commodum aut se vindicando, ac denique nomine suo homicidium committat, siue sit rogando, siue comminando, siue persuadendo, vt cum Petrus rogat Ioannem, vt occidendo Franciscum, vindicet iniuriam eidem Ioanni factam: vel cum iniquus pater dicit filio, donec interficias eum, qui tibi iniuriam intulit, non appareas in conspectu meo. Hos autem & similes inductionis modos dico per-

A cinere magis ad affectum, quam ad intellectum: & ideo illos distinguo à propria persuasionem, quæ sit per rationes, quibus homo persuadeatur, pertinere ad suum honorem vel commodum, alium occidere. Et hanc persuasionem voco proprium consilium: sub quo etiam comprehendendo instructionem, per quam alius docetur quomodo possit aut valeat talē vindictam de inimico sumere. Prior ergo modus persuasionis videtur mihi equiparari mandato quoad reuocationem: hic autem posterior, id est, proprium consilium minime. Ratio est, quia prior instructio semper pendet ex voluntate inducentis, quia in illa tantum fundatur: nam preces, v. g. non persuadent intellectum, nisi quatenus proponunt voluntatem petentis, vt implendam & ideo statim ac aliquis desistit à sua petitione eam reuocando, aut petendo contrarium, prior petitio omnino amittit suam vim. Idemque est de communicatione, vt per se facile constat. Secus vero est de proprio consilio aut instructione: nam effectus eius est docere intellectum quo semel facto nō vltra pēdet à voluntate eius, qui concilium dedit: nam, licet ipse nolit, nec petat vt talis effectus fiat, nihilominus consilium de illo faciendo integrum manet. Et quamuis conetur contrariis rationibus iudicium intellectus mutare, frequentius id assequi non potest, tum quia difficile dimouetur ab opinione semel concepta: tum maxime quia in eo casu, de quo agimus, prius consilium regulariter est iuxta humanum affectum eius cui datur, & respicit proprium honorem, vel aliud temporale commodum, ideoque moraliter loquendo, inefficax valde est illius reuocatio. Propter quod specialis ratio est in consulente, vt ad illam maiorem diligentiam adhibendam obligetur: quod tamen intelligendum est in eo casu, in quo verisimiliter credit alium non desistere, nec mutare consilium semel acceptum. Ita enim limitant omnes auctores citari, vno excepto Maiolo, qui hanc sententiā quoad prædictam limitationem, periculosam esse dicit, quia semper manet mentis corruptio in alio: idemq. sentit de mandatario. Sed reuera non est morale periculum, nec potest rationabiliter præsumi, quod daret talis corruptio propter solum consilium præteritum, quando alter ostendit voluntatem desistentem à tali facto, & onus admonendi alium est valde graue, ideoque non debet imponi sine morali causa, aut sufficienti necessitate.

Difficultas vero superest, si post prædictam diligentiam ex omni parte sufficienter factam sequatur homicidium, an qui dedit consilium excusetur ab irregularitate. Videtur enim ita dicendum, quia citati auctores asserunt, hunc fieri irregularem, nisi reuocet consilium, & admoneat occidendum, si necesse sit: ergo, si hæc faciat, sentiunt non manere irregularem, etiam si sequatur homicidium, alias impertinens esset illas condiciones adhibere. Ratio etiam hoc suadet, quia iam non potest homicidium illud consiliario imputari: fecit enim quantum potuit & debuit ad impediendum illud. In contrarium vero est, quia hoc non sufficit ad impediendam imputationem homicidij, si tandem sequitur ex vi prioris influxus, & causalitatis per consilium: sicut qui propinauit venenum, quamuis postea penitentia ductus, faciat quantum potuerit ad impediendam mortem, si tamen non impedit, irregularis efficitur: ita enim se habet consilium, sicut venenum, quod auferri non potuit. Item admonitio alteri facta, non videtur satis ad excusationem: suppono enim illum moralem diligentiam fecisse ad vitandum mortis periculum, & non valuisse. Respondendum vero est defendendo communem sententiam (quæ fauorabilior est, & rationi magis consentanea) consilium non esse causam mere naturalem, & physica necessitate influentem, sed esse causam moralem quæ per rationem auferri, & per liberam voluntatē impe-

27
Quid si post
consilium
retractatum
mors sequatur.

Decise.

impediri potest, ideoq; non esse de illa iudicandum sicut de veneno, vel alia simili causa. Si ergo post applicationem illam causam moralem, consiliarius fecit quod moraliter potuit, & debuit ad tollendam illam, & impediendum eius effectum, censetur etiam moraliter illam abstulisse, & ob eam rem illi iam non imputatur homicidium, nec incurrit hanc penam eius. Procederet autem optime illud exemplum de veneno in eo casu, in quo, licet voluerit consiliarius retractare consilium suum, & intimare alteri, non potuit (quod etiam in mandante observandum est) ut v.g. si mandatus, vel qui consilium accepit sit absens, & non possit per literas, vel nuncium admoneri, vel contingat litteras ad eum non pervenire, etiam si commode tempore misse fuerint, &c. in his enim, & similibus casibus existimo consiliarium, vel mandantem non excusari ab irregularitate, quia, licet contactus fuerit removere causam, quam appositum, non potuit, non solum ex malitia alterius, sed quia in re ipsa eius conatus non habuit effectum ex parte illius necessarium, scilicet intimationem alteri faciendam. Nec refert, quod ipse excusetur a nova culpa, quia per ipsum non stetit: quia necesse est, ut de facto non influat moraliter in homicidium ex vi prioris consilij: hoc autem non assequitur per solum culpam exculationem ex impotentia provenientem, nisi in re ipsa applicetur contrarium consilium, vel mandatum, seu revocatio prioris.

Rursus vero inquireret aliquis, quale debeat esse hoc consilium, ut ex eo nascatur irregularitas, an scilicet, requiratur directum, vel sufficiat indirectum. Exemplum commune apud autores est, si amicus dicat amico iniuriam passum ab alio, vel dominus famulo, ne ingrediaris domum meam donec aliquid novi fecisse intelligam cum eo, qui iniuriam intulit. Aliud exemplum valde morale est, si Petrus v.g. post rixam cum Ioanne, consulat Franciscum, an vere manserit iniuria affectus, vel (ut aiunt) oneratus à Ioanne, ita ut iuxta mundi leges non possit recuperare honorem nisi per vindictam: & Franciscus declaret illum esse iniuria affectum, & postea sequatur homicidium, an hoc sufficiat ad incurrendam irregularitatem. Communis doctrina, & in communi certa est, sufficere indirectum mandatum, vel consilium per quamcumque moralem insinuationem, ut homicidium impeteretur, & irregularitas contrahatur. Ita docet Panormitanus in c. Ex litteris, de Excessib. Prælat. num. 3. adhibens primum exemplum. Quæ fuit etiam sententia Bart. in l. Si quis mihi bona, §. Iustum, ff. de Acquirenda heredit. Sequuntur Armil. verb. Irregularitas, nu. 17. Tabiena, Irregularitas, num. 3. & Excommunicatio, §. num. 36. Nauarrus l. n. 231. Couatru. late in Clement. Si furiosus, §. p. §. nu. 3. ubi alios refert. Ratio est, quia moraliter parum differunt directa, vel indirecta persuasio, aut inductio, quia utraque sufficit ad moralem influxum & casualitatem, in qua hæc Irregularitas fundatur. Et fere est de hac re textus expressus in dict. cap. Ex litteris, de Excessib. Prælat.

Quamvis autem in genere hoc certum sit: tamen in particularibus casibus sunt duo attente consideranda. Vnum est, an verba contineant sufficientem insinuationem mandati, consilij, aut cuiuscumque instigationis, vel excitationis, nam hoc necessarium est, & ex hac parte sufficit, ut patet ex ratione adducta. Ut in exemplis positis, in priori non est dubium quin illa sit sufficiens inductio: tamen in posteriori esse potest pro utraque parte dubium, quia illud iudicium non est consilium practicum de re facienda, sed est quasi speculativum iudicium de re iam facta: unde sic iudicans non movet ad vindictam, etiam si fortassis ipsa moveat. Sicut qui narrat alicui iniuriam factam in absentia eius, unde alter excitatur ad iram, & procedit usque ad homicidium narrans non videtur propterea manere irregularis, quia nec

directe, nec indirecte præcipit, aut consilium. In contrarium vero est, quia in prædicto exemplo secundum ille sic iudicans moraliter excitat ad vindictam, & consequenter ad homicidium, & iuxta primum verbum talium hominum, ille se gerit ut iudex per suam sententiam declarans alium morte dignum. Item tam in hoc, quam in alio casu de narrante iniuriam ab alio factam, datur moralis occasio provocans ad vindictam & homicidium: ergo est sufficiens casualitas moralis, & indirecta inductio ad homicidium. Quapropter hæc res satis dubia videtur, nec posse generatim aliud affirmari, nisi quod habet magnam speciem instigationis indirectæ: nihilominus in particulari considerandas esse circumstantias, & particularia verba, quæ proferuntur, & ad forum conscientiarum multum etiam conferet intentionem loquentis expendere.

Aliud in hoc puncto observandum est, an ex tali consilio, vel mandato indirecto, incurritur irregularitas homicidij voluntarij, vel ab alio minor, scilicet, casualis seu indirecte voliti. Quamvis enim inductio hæc dicatur indirecta, quia non fit verbis expressis: tamen, si fiat ex directa intentione homicidij, quod postea subsequitur, sufficit ad homicidium directe voluntarium, quia ad illud directe tendit intentio, & medium quamvis in ratione signi vocetur indirectum, tamen in ratione medij ad homicidium directe ordinatur, & in illud moraliter influit. Idemque dicendum erit, si illud factum est ex intentione vindictæ, quando materia talis est: ut iuxta mundanam existimationem, vel secundum occurrentes morales circumstantias vindicta fieri non possit sufficienter sine morte, aut mutilatione, vel tali percussione, quæ fieri non possit sine gravi periculo mortis: nam, ut dictum est talis voluntas, cum effectu subsequente, satis est ad homicidium voluntarium. An vero quando nec mors est per se intentata, nec materia vindictæ, aut rixæ talis est, ut moraliter postulet mortem: tunc, quamvis illa sequatur, non imputabitur ut homicidium voluntarium, sed ut indirectum, pertinet ad decisionem cap. vltimi de Homicidio, in 6. quod infra tractandum est. Et videri potest late Additio ad Abbatem in dicto cap. Ex litteris, de Excessib. Prælatorum, & Arm. verb. Irregularitas, num. 25. & sequent.

Si mandataris occisus est, an mandans, aut consiliarius irregularitatem incurrit.

Tandem inquiri potest, an in his casibus incurritur mandans, vel consiliarius irregularitatem, si contingat mandatarium occidi ab alio, ad quem occidendum missus est. Et citati autores absolute respondent, etiam tunc incurri irregularitatem, Sylvest. verb. Homicidium, prim. quæst. §. verbi, Quin. Sylvest. & Tabiena, Irregularitas, 2. num. 12. & alij Summistæ sub eisdem verbis cum Innocentio, Panormitano, & aliis in c. Ad audientiam, de Homicidio, Ioanne Andrea, & aliis in cap. victimo de Homicidio, in 6. Sed in primis certum videtur, irregularitatem hanc non posse esse homicidij voluntarij, sed ad summum casualis, ut expressius notavit Sylvest. quia mandans, aut consiliarius non intendit mortem illius personæ, neq; ad illam per se operatur, ut manifestum est: ergo respectu illius homicidij talis personæ casualis est, solumq; potest imputari ut indirecte volitum. Deinde etiam de hac irregularitate potest non immerito dubitari, quia consiliarius ille, seu mandans non facit iniuriam illi ministro: ergo, licet postea occidatur, non potest dici commisisse homicidium contra illum, quia, ut supponimus voluntarie acceptavit consilium, vel mandatum, & volenti non fit iniuria. Dices, satis esse quod illum exposuerit periculo mortis. Sed contra, nam Inquisitiones maiori periculo exponunt reos, quos non quidem volentes, sed iniurios tradunt illis, a quibus certo

14
Ex quo consilio nascatur hæc irregularitas.

Communis sententia.

Panorm.

Bartol.
Armil.
Tabien.

Nauarr.
Couarr.

Primum b.
servandum
circa hanc
sententiam.

sciunt fore occidendos, & tamen non manent irregulares. Item alias qui exhortarentur aliquem ad cōfitemdam fidem coram tyranno cum evidenti periculo mortis, fieret irregularis secūta morte, quod absurdum est. Idemque est de exhortante milites in iusto bello ad strenuū pugnandum, ut late videri potest apud Dominicum, & Cardinalem, in capit. Pro membris, cum sequentibus 23. quæst. 3. & in ca. Igitur, cum sequentibus, 23. quæst. 3. Denique contingere potest, ut mandans, vel consulens expresse admoneat, ut quis homicidium faciat sine periculo suo, id est, sine pagna & rixa, sed alium imparatum, & incautum percutiendo, aut dando venenum, vel aliquid simile occidat.

18. An incur-
rat irreg-
ularitas
qui expo-
nit aliu
periculo mor-
tis illa se-
cūta.

Contraria
sententia.

Hæ difficultates petunt, an incurrat irregularitatem is, qui alteri consilium dat, ut illicite & temere se exponat periculo mortis, si mors eius sequatur, ut verb. grat. quod inter duellum, in quo occiditur, quod inimico insidias parat, & similia. Non enim desunt viri docti, qui absolute negent hunc esse casum irregularitatis, quia iura de hoc non loquuntur, sed solum de dante consilium occidendi. Item quia consilium se exponendi tali periculo ut sic, non est contra iustitiam, sed contra charitatem, vel fortitudinem, per temeritatis excessum. Contrariam sententiam video esse communiter receptam, a qua nec speculatiue, nec practice censeo esse recedendum. Quam ita exponerem: quia consulens alicui ut se occidat secuto effectu fieret irregularis, quia ille vere est homicida, & licet illa proxime non sit iniuria respectu illius, cui datur consilium: quia volenti non fit iniuria: nihilominus alteri illa actio est contra iustitiam, sicut occidere est contra iustitiam: quia homo non est dominus vite sue, & mutilare aliquem etiam volentem, & consentientem est contra iustitiam, quia ille non est dominus suorum membrorum: ergo eadem ratione consulens alicui ut temere se ingerat ubi occidendus moraliter est, est homicida, & irregularis. Pater consequentiam, tum quia in moralibus idem est facere, & se exponere morali periculo faciendi: ergo & consulere: tum etiam quia ille sic occisus vere peccauit contra iustitiam sic abutendo sua vita, unde vere dicitur homicida sui: ergo etiam consulens, & mandans, vel constitutus illum in proxima occasione mortis temeraria, est homicida, & irregularis: præsertim quia licet ille sic occisus voluntarie se exposuit illi periculo, consulens fuit causa talis voluntatis per deceptionem, & mandans per morale vim, seu inductionem, & alioquin illa voluntas est moralis causa illius homicidij, & est non solum temeraria, sed etiam iniusta, ut ostensum est.

19. Rationes
du
bitatæ.

Ad rationem ergo dubitandi contra communem sententiam patet ex dictis responsio. Ad replicas vero responderetur hoc procedere quorū tale periculum irrationabiliter, & contra naturale præceptum de tenenda vel non prodigenda vita assumitur, vel consultitur, aut mandatur: cessat autem prædicta ratio quādo egressio talis periculi est iuxta legem iustitiæ, & charitatis, & ideo non procedunt exempla. Nam in primo de Inquisitoribus exercetur actus iustitiæ intra terminos à iure canonico præscriptos, ut infra dicemus: in aliis vero excitatur homo ad actum fortitudinis exercendum, & moraliter non committitur mortis periculo, quia neque illud est per se intentum, nec indirecte voluntarium, cum non intercedat obligatio cauendi illud, sed est tantum permixtum, quod non satis est ad irregularitatem contrahendam. Ad vltimam vero difficultatis partem Hostiensis in ca. Ad audientiam, de Homic. nu. 9. sentit in eo casu non incurri irregularitatem, sed solum quando quis directe inducit ad aggrediendum temere periculosam occasionem. Sed oppositum censeo verum: aduerto enim hanc non esse irregularitatem homicidij voluntarij, sed casualis: quia

Fr. Suarez tom. 5.

homicidium, quod euenit, nullum fuit directe intentum, sed indirecte imputatur. Ad hoc autem genus irregularitatis sufficit mandatum, vel consilium, etiam si limitatum sit, quando alter excedit fines mandati, vel consilij, ut aperte definitur in ca. vlt. de Homicid. in 6. Quia totum illud debuit præuideri, & caeteri, maxime cum difficile sit cauere proprium periculum, quia alteri mortem machinatur.

De consentiente in homicidium.

Q Vinto dicitur hanc irregularitatem incur-
re consentiens homicidio: Qui casus maiorem difficultatem habet, quam reliqui: intelligendum est enim de puro consensu sine aliqua causalitate aut cooperatione, directa vel indirecta ad homicidium. Duobus autem modis potest hic consensus præstari. Primo circa homicidium, quod ab alio fit suo nomine, & sine vilo respectu ad consentientem, qui mere extrinsece se habet ad homicidium, gaudendo quod factum sit. Alio modo potest hic consensus cadere in homicidium, quod ab alio fit meo nomine, id est, ad me vindicandum, vel quod existimet mihi placere. Distinguere etiam oportet inter homicidium dum actu fit, vel quod iam est factum, nam consensus in homicidio cum actu fit, rarissime potest esse purus, id est, sine aliqua operatione positiua, vel saltem omissione impediendi illud, de qua dicemus in puncto sequenti. Aliquando vero posset hoc contingere, si quis videns homicidium sit omnino impotens ad impediendum illud, & fieri gaudeat, quamuis ad illud nullo modo cooperetur. Quod tamen euenire non potest quando homicidium fit ab vno nomine alterius, ipso prospiciente, & sciente, animum occidentis, non enim potest tacere & consentire, quin moraliter cooperetur, quia tacite approbat factum alterius, & illud confirmat, immo & animum præbet. Debet ergo saltem explicare voluntatem suam, quia non vult tale facinus propter se, aut suo nomine fieri, etiam si non possit alio modo resistere, ut saltem omnem cooperationem euitet.

20. Notanda
pro resolu-
tione.

Dux igitur regula certæ sunt in hac materia. Prior est, Consensus in homicidium, quod nullo modo fit nomine consentientis, si purum sit, & absque vlla cooperatione, non inducit irregularitatem, etiam si verbis expressum sit. Ita tenent Doctores infra citandi. Ratio est, quia talis consensus solum est mentale homicidium, per quod irregularitas non incurritur, ut manifestum est. Nec refert quod illa voluntas sit verbis declarata, aut altere exteriori significata, quia quando talis exterior actio nullo modo insuit in occisionem alterius per se non pertinet ad peccatum exterioris homicidij, ideoque poenæ homicidij non incurruntur propter illam actionem exteriorem, nisi expressa, & speciali legis declaratione talis fiat extensio, quod in præsentia in irregularitate factum non est, ut à fortiori patebit ex dicendis.

21. Conclusio.

Secunda regula est, Quoties aliquis consentit homicidio dum actu fit suo nomine, seu occasione, vel propter ipsū homicidij reus sit, & ideo irregularitatem non euitat. Hanc supponunt autores citandi: & patet ex dictis, quia ille non est tantum consensus, sed etiam moralis cooperatio. Maxime autem necessarium est, ut exterius non consentiat, sed repugnet, seu que alienum à tali mandato & opere ostendat, quantum possit, nā ad hoc tenetur ob rationem factam. Sed quid si exterius hoc faciat, interius autem reuera desideret homicidium illud. Hostiens. in dict. ca. Ad audientiam agens de Consulente, & mandatario, dicit, necessarium esse ut talis retractatio seu declaratio voluntatis ex corde fiat alias (inquit) si corde consentiat in conspectu Dei cadit, & significat etiam fieri irregularem, nam subdit, *Et sic lex promotionis non semper in solo facto consistit, sed in facto, & animo.* Citat cap. vlt. 15. quæst. 1. & capit. 1. 15. quæst. 6, nam in

22. Conclusio.

Dubium
Hostiens.

Nna ho 6

hoc posteriori circa finem dicitur, non tam attendenda esse, quæ sunt, quam quo animo fiant. Sed illud est verum quoad meritum & satisfactionem coram Deo, non vero quoad penas Ecclesiæ, nisi id fuerit iure expressum, ut constat ex supra tractatis de Censuris in Communi. Hic vero talis expressio facta non est, nam potius in priori textu dicitur: *Item de hac irregularitate, opus magis, quam voluntatem requirere.* In eo ergo casu existimo non incurri irregularitatem, quia nullum est externum opus, neque etiam omisio externi operis, ratione cuius possit tale homicidium imputari: solum ergo ibi relinquatur mentale homicidium, quod non est sufficiens causa irregularitatis: & hoc magis constabit ex sequenti puncto.

Deciditur.

23.

An consensus in homicidium factum nomine suo fiat irregularis.
Prima sententia.
Sylvest.
Maior.

Nondum.

Loa. Andr.
Panorm.
Felinus.

24.

Vera sententia.
Glossa.
Covar.
Villadieg.
Tabien.
Armilla.
Angelus.
Hostiens.
Archidiat.
Panorm.
Regula generalis.

Difficultas ergo communis est, an consensus in homicidium iam factum ab alio nomine meo inducat irregularitatem. Multi enim existimant, per ratihibitionem facti prateriti contrahi irregularitatem homicidij voluntarij. Est tamen diuersitas inter authores: nam quidam dicunt, ratihibitionem internam satis esse, Sylvester verb. *Homicidium*, l. q. 7. & vers. 3. quæstio 5. citatq. Astensem, & Hostiensem, eum sequitur Maiolus lib. 5. cap. 48 § 6. Alii putant, necessarium esse, & sufficere, ut ratihibitio non sit per solum voluntatem internam, sed per exteriorem facti approbationem. Alii addunt, necessarium esse, ut qui ratum habet factum, potuerit illud mandare, quando factum est: nam si tunc erat infans, vel amens, etiam si comparato vsu rationis ratum habet factum, non incurrit irregularitatem. Ita Nauarrus cap. 27. nu. 233. citans Ioannem Andream in cap. de Panorm. Conuersione infidelium, & Panormitanum in c. Ad audientiam, de Homicid. Felinus in c. Sic ut dignum, de Homicid. num. 12. Fundamentum est, quia ratihibitio moraliter efficit tamquam proprium actum eius nomine factum, qui illum postea ratum habet: quia ut in regula iuris lib. 6. dicitur: *Ratihabitio retrahitur, & mandato comparatur*: ergo sicut ex homicidio flex mandato meo factum esset irregularis fierem, ita ex ratihibitione eius idem impedimentum contraham.

Contrariam sententiam veriorē in censeo, quam tenet Glossa in cap. Si qui viduam, dist. 50. & in cap. Si quis vincente, 31. quæst. 1. Couarruias dicta Clementina, 2. part. §. 1. nu. 4. Villadiego de Irregular. cap. 6. n. 88. Tabien verbo, *Irregularitas*, 2. n. 7. Armilla nu. 22. Angelus *Homicidium*, 2 § 6. Hostiensis in Summa, tit. de Homicid. §. Quæ pena, versic. Quid ergo. Archidiaconus cap. Omnes, 17. q. 4. Et in simili Glossa vlt. in cap. 1. de Conuers. infidel. vbi Panormitanus fauet, licet soleat in contrarium citari. Ad probationem autem generalem regulam constituo: nullam censuram, aut penam ipso iure impositam propter aliquod delictum, incurri propter solum ratihibitionem, nisi in casibus à iure expressis. Probatur primo, quia ille non committit tale delictum: ergo si pena tantum sit imposita committenti tale delictum, non extenditur ad ratum habentem. Consequentia patet, quia lex penalis non est extendenda, maxime cum pena ipso facto imponitur, ut in superioribus visum est. Antecedens autem patet, quia non committit delictum, nisi qui aliquo modo est causa eius: nam ad peccandum necessarius est liber influxus, qui non est sine aliqua causalitate. Sed qui tantum habet ratum delictum iam antea commissum, nullo modo est causa illius: ergo non committit tale delictum, & consequenter neque incurrit penam latam solum contra committentem tale delictum. Minor probatur, quia ille non fuit causa, quando delictum est commissum; quia tunc nullo modo cooperatus est, & prorsus ignorauit quod fiebat: neque etiam postea, quando ratum habet, est causa: quia iam non fit, nec fieri iterum potest ille effectus, quia supponimus consummatum fuisse omni-

no homicidium: ergo repugnat postea habere causalitatem in illud. Tota ergo illa complacentia, quæ in ratihibitione habetur circa delictum commissum, respicit illud ut obiectum tantum, non ut effectum: & ideo nunquam comparatur ad eum, qui ratum illud habet, ut delictum ab eo commissum aliquo modo, sed solum ut obiectum gratum.

Dixi, nisi in casibus, à iure expressis; quia lex potest non solum punire, qui committit delictum, sed etiam qui ratum postea habet: quia illud etiam est delictum pena dignum, quam iuste potest lex imponere præsertim canonica. De quo sunt aliquæ exempla in iure cap. Cum quis, de Sentent. excommuni. in 6. vbi dicitur, incurere quempiam in sententiam canonis, Si quis suadente, si ratam habeat percussorem Clerici suo nomine factam, quamvis prius neque illam mandauerit, neque omnino cogitauerit. Similiter in cap. Felix, de Penis, in sexto, penultima contra percussorem Cardinalium expresse extenduntur per illa verba, *vel factum ratum habuit*. Et similis extensio exprimitur in Clement. 1. de Penis, circa percussorem Episcoporum. In his ergo casibus iure expressis iuridica est extensio, quia ab ipsa lege fit. Hinc vero non potest sumi argumentum ad alias penas, & leges, in quibus talis extensio non fit: quin potius hinc sumitur argumentum in contrarium ab speciali: ideo enim in his iuribus, & similibus exprimitur ratihibitio: quia si non exprimeretur, non comprehenderetur, sicut etiam exprimitur mandans, vel consulens: quia si lex tantum puniret facientem, non comprehenderet mandantem, vel consulentem, saltem quoad censuras, ut supra dictum est: idemque est de aliis penis, præsertim ipso iure latis.

Dicit aliquis sub mandante comprehendendum habentem: quia ratihibitio mandato comparatur: Vnde etiam potest quis virgere dictum ea. Cum quis, quia in eo non tam videtur ius condici, quam declarari: nam pro ratione redditur, ratihibitionem retrahit, & mandato comparari: videtur ergo velle Pontifex, ex vi illius canonis, quo excommunicatur mandans percussorem clericum, excommunicari etiam, qui ratum habet. Respondetur, ratihibitionem simpliciter non esse mandatum, quia non habet eum influxum in opus, quem habet mandatum, ut per se notum est: & ideo si lex tantum fertur contra mandantem, non comprehendit ratum habentem: quia non extenditur ultra proprietatem verborum ad ea, quæ per analogiam quædam, vel similitudinem cum aliis comparantur: sicut in presenti se habet ratihibitio, de qua nō dicitur in iure, quod sit mandatum, sed quod ei comparatur. Hæc autem comparatio si ad forum Dei refertur, ut multi volunt, intelligitur facile in grauitate culpæ, sicut desiderium æquiparatur operi in foro Dei: si vero referatur ad forum Ecclesiæ, intelligenda est quantum per ipsos canones comparatio illa, & æquiparatio facta est: sicut dicere etiam possumus, mandantem æquiparari facienti, quia ex se habet cum illo quandam proportionem, quam lex potest considerare, ut illos æquales faciat in pena. Si tamen de facto id non consideret, nec loquatur de mandante, sed tantum de faciente in ordine ad talē legem, iam non æquiparantur: sic ergo de ratihibitione, & mandato existimandum censemus. Neque est verum, in d. c. Cum quis, non statui speciale ius: nam ratio illa non inducit, ut per se faciens illam extensionem, sed tanquam sufficiens ad mouendum Pontificem, ut illam fecerit. Et ideo fortasse non dixit absolute Pontifex: cum ratihibitio mandato comparatur: sed, cum debeat comparari.

Hic verò aduertendum est, in his casibus, in quibus iura extendunt penam ad ratihibitionem, non sufficere approbationem, vel complacentiam mere internam, sed externam requiri: quod in casu

dicti cap. Cum quis, adnotavit Arnilla verbo Rati-
habito, numero sexto. Et ratio ex dictis est manife-
sta, quia hæc poena non potest imponi per Ecclesiam
ratum habenti delictum, propter ipsummet deli-
ctum prius commissum, quia illud nunquam est de-
lictum eius, qui tatum illud ratum habet, ut osten-
sum est: nemo autem puniri potest propria poena pro-
pter delictum non suum: punit ergo talis lex ratiha-
bitionem tamquam speciale delictum. Non potest
autem lex Ecclesiastica punire delictum merè inter-
num, etiam circa actum externum peccaminosum,
& alienum versetur, quando illum respicit solum ut
obiectum, & non est vilo modo causa, vel circum-
stantia eius: ergo non potest punire ratihabitionem
merè internam, donec exterioribus signis contesta-
ta sit.

18.
Corollarium
primum
Corollar.
secundum
Corollar.
tertium
Primum
corollarium
probat.

Secundum
et tertium
corollarium
suadentur.

20.
Qui omni-
no inuolu-
tariè occi-
dit, et si po-
tea ratum

tum illi deeat, ut per illud contraheretur irregula-
ritas, ut nunc suppono ex infra tractandis. Respon-
deo concedendo sequelam: imò hinc censo posse
confirmari prædictam sententiam. Nam si per prius
homicidium irregularitas contracta non est, ut in
casu supponitur, nec propter subsequentem com-
placenciam contrahetur, quia illa non est homici-
dium nisi mentale, vel ad summum verbale, ut sic
dicam, si complacencia illa verbis explicata est: ir-
regularitas autem solum propter homicidium reale
imposita est. Sicut si esset excommunicatio lata in
eum, qui comedit carnes tali die, & aliquis e.igno-
rantia inuincibili comedisset, & postea re cognita,
complaceret in tali facto, & ratum haberet, excom-
municationem non incurreret; quia ille nunquam
comedit carnes cum pertiñacia, & transgressione il-
lius legis: nec prius factum (quod in hac materia valde
obseruandum est) constituit vnum actum moralem
cum subsequenti voluntate, nec per illam consti-
tuitur in esse actus moralis talis personæ; ideoque
numquam sit tali poena dignus. Vnde in hoc sensu
(qui in materia morali est maximè proprius) falsum
est, prius homicidium reddi voluntarium per sub-
sequentem voluntatem, quia hoc in rigore signifi-
cat esse voluntarium per modum actus: tantum er-
go est volitum per motum obiecti. Quod si hoc ipsum,
& nihil aliud intelligatur per tale voluntarium,
falsum est hoc tantum illi defuisse ad inducendam
irregularitatem: nam potissime defuit illi esse actum
voluntarium causaliter, quod maximè necessarium
erat, & nunquam habetur per subsequentem vo-
luntatem, ut declaratum est.

Atque hinc ulterius infero, etiam si quis post com-
missum homicidium, cui nullo modo cooperatus
est, recipiat, occultet, vel defendat homicidam; imò
licet ei aliquid donec propter homicidium factum,
vel quocumque similes actus faciat, non propter
ea participare eius irregularitatem, quia per illos o-
mnes non est causa talis homicidij, neque illud inci-
pit esse delictum eius, sed est obiectum, vel occasio
aliorum delictorum, pro quibus non est lata ir-
regularitas. Idemque est, etiam si corpus inuentum
iam defunctum feriat, aut mutilet, &c. nam hæc a-
ctiones ostendunt odium, & peccatinoſa, & irra-
tionabiles sunt; tamen nec pro eis lata irregulari-
tas, neque sunt causa vel cooperationes homicidij,
quod iam omnino consummatum supponitur. Hæc
autem omnia in primis intelligenda sunt in foro in-
teriori, & conscientie: nam in exteriori foro, qui
hæc ageret, præsumeretur mādasse delictum, & ma-
gna purgatione indigeret, ut se ab irregularitate li-
beraret, & merito posset per Iudicem suspendi, vel
ab ordinibus amoueri. Deinde intelligenda sunt
hæc per se: nam per accidens ratione scandali pote-
rit interdum impediri aliquis ab ordinibus suscipi-
endis propter has actiones: illa verò neque irregu-
laritas homicidij esset, quidquid Maiolus dicat, sed
infamie, nec duraret amplius, quam talis infamia;
nam ablato scandalo, maneret talis persona habilis
ad ordines.

De cooperatione ad homicidium.

SEXTO loco participat hanc irregularitatem
homicidij ille, qui cooperatur, vel quouis modo
opem præbet homicidio. Ita docent omnes Do-
ctores: & colligitur ex capit. Sicut dignum, §. Illi, de
Homicidio, ibi: Constat ab homicidij reatu immunes
non esse, qui occisores opem contra alios prestare vene-
runt. Idem sumitur ex capit. Significasti, 2. eodem ti-
tulo ibi: Studio, consilio, vel mandato: nam his verbis o-
mne genus cooperationis significatum est. Denique
qui cooperatur, est causa homicidij: ostensum est
autem irregularem fieri, qui causam homicidij præ-

31
Cap. Sicut
dignum de
Homicid.

SECTIO IV.

Qualis sit irregularitas homicidii voluntarij.

VO queri possunt: qualis sit hæc irregularitas quoad effectus, & quoad dispensationem. Circa primum dicendum est, hanc irregularitatem habere omnes effectus supra generatim positos de irregularitate, nullum tamen habere specialem ac proprium. Prior pars certissima est, quia hæc irregularitas est omnino integra intra latitudinem huius impedimenti, imo inter omnes irregularitates penales hæc videtur maxime exaggerari in iure, & absque vlla limitatione imponi: maxime cum præter rationem delicti includat totam causam irregularitatis. Altera vero pars probatur, quia in iure nullus inuenitur effectus huic irregularitati specialiter debitus. De duobus enim esse potest aliquale dubium, scilicet, de beneficiis iam obtentis, an ipso iure amittantur per hanc irregularitatem abquequali sententia, & de incapacitate ad recipiendam nouo beneficia. De primo puncto fuerunt opiniones contrarie inter Iurisperitos: nam licet fere omnium concors sententia fuerit, non per omnem irregularitatem homicidii amitti beneficia, quoslatissimè refert Salzedo in Practica, cap. 9.4. tamen de homicidio voluntario quod animo deliberato, & premeditato sit, aliqui censuerunt oppositum, & inter eos referunt Abbas in ca. At si Clericus, de Iudiciis, n. 39. Sed neq; ibi agit de quouis homicidio voluntario, sed de qualificato: quod in aliam grauiorem speciem transit ut parricidium, &c. Neque etiam agit de hac pena, neque alia, quæ iure incurritur: sed de degradatione quæ propter tale delictum potest à Iudice imponi. Et eodem fere modo loquitur Felinus in cap. Inquisitionis, de Accusationibus numer. 3. & 4. clarius vero asserit, propter homicidium qualificatum amitti beneficia ipso facto, argumento capit. 1. de Homicidio, in sexto. Sed ibi non est sermo in genere de quolibet homicidio qualificato, sed de illo, quod per assassinos fit: hæc autem pena ex illa in illo speciali casu non est extendenda extraxillum. Cuius argumentum euidentius est, quia in casu illius textus incurritur illa pena per solum mandatum, etiam homicidio non secuto, quod certum est non extendi ad alios casus.

Nullum ergo est ius, quod hanc priuationem ipso facto adiungat irregularitati homicidii voluntarij, etiam alias qualificati: & ideo non est cur talem effectum huic irregularitati potius, quam aliis tribuamus, argumento etiam sumpto ab speciali ex dicto capit. 1. Et ita sentiunt omnes penè Iurisperiti, ut ex Ioanne igneo refert Salcedo supra, & videri etiam possunt Felinus in capit. De quart. 4. de Præsumptionibus, num. 33. & Couarruias, dicta Clementina secund. part. §. 3. numero. 6. Nauarrus in capit. Si quando, de Rescriptis except. 9. & capit. 27. num. 249. Rebuffus in Practica, tit. de Modo amittendi beneficia, numer. 65. & quæ supra in genere diximus de hoc effectu. Quamuis autem hæc iure communi, & antiquo certa sint: nihilominus Maiolus dicto cap. 48. numer. 1. existimat iure nouo Concilij Tridentini sessio. 15. ca. 7. de Reformatione, dictam opinionem non habere locum, neque in foro externo, neque interno. Verba autem Concilij sunt: Qui sua voluntate homicidium perpetraverit, omni ordine, ac beneficio, & officio Ecclesiastico perpetuo careat. Vbi nullum est verbum, quod significet hanc penam ipso facto incurri, nisi fortasse sumatur argumentum ex verborum similitudine, nam eodem modo priuat ordine, & beneficiis: Inefficax vero est argumentum, cum quidam verba accommodantur rebus: carentia autem ordinis,

bet: ergo. Difficultas autem est in explicanda hac cooperatione, quam latius, & melius explicabimus agentes de homicidio casuali: nam frequentius irregularitas contracta ex hac cooperatione est ob indirectum, & casuale homicidium. Si ergo, qui hoc auxilium præbet, directe intendit homicidium, voluntarius homicida est, vel non, siue suis manibus, & actionibus percutiat, aut impediat alium, ne se defendat, siue solum defendat ipsum occisorem, vel illi animum præbeat, etiam sola præsentia ad illum finem exhibita. Si autem ipse non intendit homicidium, neque etiam suis manibus inferat lethale vulnus, ordinariè non incurrit hanc irregularitatem homicidij voluntarij. Nonnulla vero distinctione opus est. Aut enim comitatur alium, vel ei assistit, quem scit intendere mortem alterius, & ad eum finem incedere, & tandem pugnat cum illo: & in eo casu secuta morte, non evitat irregularitatem is, qui præbet auxilium, vel per solam assistentiam, ut patet ex dictis iuribus, & ex dicto c. Si aut §. Clericus. An vero talis irregularitas dicenda sit homicidij voluntarij, necne, videtur quidem respectu cooperantis non esse: quia ipse non intendit homicidium, nec machinatur illud: & ideo licet alteri principaliter facienti voluntarium sit, cooperanti non videtur esse voluntarium, sed casuale. In contrarium vero est, quia homicidium voluntarium est, & hic cooperator sciens, & videns vult cooperari ad illud: ergo est voluntarius homicida: nam vnusquisq; tale delictum committit, quale est illud, ad quod vult cooperari. Item quamuis ille per se non intendat mortem alterius, tamen hic & nunc, supposita determinatione amici sui, verbi gratia, dum vult illum iuvare, & cum illo cooperari, iam vult, & intendit homicidium alterius. Quocirca si in eo casu cooperatio eo progrediatur, ut suis manibus inferat lethale vulnus, homicida voluntarius censendus est, etiam si quali coactus id fecerit, & conatus fuerit amicum auertere ab illo proposito, & non potuerit: quia totum illud est inuoluntarium secundum quid, absolute autem hic & nunc est voluntarium: & aliquid ad hoc supponitur esse talis, ut prius videatur esse principale homicidium, quam cooperatio ad illud. At vero si ipsemet non ita percussit: sed ex actione alterius secuta est mors, ipso adiuuante, comitandò, assistendo, & c. licet irregularitatem incurrat, non tamen videtur esse proprie homicidij voluntarij propter rationem factam; & quia ille neq; in intentione sua, neque in ipso vsu, vel in aliqua actione sua directe vult tale homicidium: alterutrum autem horum, est necessarium ad homicidium voluntarium. Vnde à fortiori sequitur, multo minus fore homicidium voluntarium, si huiusmodi cooperator ignoret, principalem socium criminis procedere ex intentione occidendi alium, sed vel furandi, vel adulterandi, vel certe vindicandi iniuriam, leniori tamen modo, & absq; morte, vel mutilatione: nam in his casibus nullo modo est directe voluta mors ab ipso coöperante, nisi progressu, & calore rixæ ita mutetur voluntas, ut ex coöperatore fiat principalis actor, & voluntarius homicida. Quæ omnia patebunt magis ex sectionibus sequentibus, ubi etiam dicemus de non impediendæ: nam si aliquando ille hanc irregularitatem participat, non ex proprio homicidio voluntario, sed ex indirecto. Atque hæc resolutio de coöperante communis est, de quo late Maiolus lib. 5. cap. 48. §. 4. & Couarruias, dicta Clementina part. 2. §. 2.

Maio.

Couar.

Secl. I. An per homicidium indirecte volunt. &c. 701

dis, quæ est irregularitas, non aliter quam ipso iure incurritur. Priuatio autem beneficii utroque modo imponi potest, raro vero ipso facto imponitur: & quia rigorem continet, nunquam ita intelligitur, nisi exprimat. Tum etiam quia Concilium loquutum est sicut antiqua iura: ergo in sensu illorum loquutum est: nam si aliquid peculiare addere voluisset, expressisset. Igitur prædicta communis doctrina tam in foro interiori, quam exteriori, etiam nunc seruanda est. Vnde multi ex auctoribus citatis post Concilium Tridentinum loquuti sunt.

34. An irregularitas hæc inhabilitet ipso iure ad beneficia in futurum.

Atque ex his constat, quid de beneficiis in futurum obtinendis dicendum sit. Nihil enim hic speciale habemus, præter generalem doctrinam de irregularitate supra datam. Quamquam enim Maiolus supra de Concilio Tridentino aliter sentiat, re tamen vera nihil in hoc speciale disposuit. Nam præter verba citata, hæc solum habet, quæ ad hunc effectum pertineant: Nec illi aliqua Ecclesiastica beneficia, etiam si curam non habeant animarum, conferri liceat. In quibus etiam verbis nullum est, quod significet collationem talem ipso facto irritam esse: nam verbum, non liceat, solum prohibet illam: sola autem prohibitio non statim reddit collationem nullam, nisi aliquid amplius addatur. Ad hoc vero oportet, in congregatione Cardinalium circa hoc capit. declaratum esse, quatenus loquitur de incapacitate beneficiorum: in qua sunt homicidæ, non extendi ad pensiones: quod à fortiori habebit locum in quacumque irregularitate, nisi ubi aliud fuerit in iure expressum. Et fundamentum est, quia pensio in rigore non est beneficium: de tali enim pensione videtur declaratio hæc intelligenda, iuxta eam, quæ de pensionibus diximus circa effectus excommunicationis. In eo vero, quod congregatio videtur nomine incapacitatis, videtur fauere opinioni Maioli. Sed non existimo in eo rigore sumptam esse vocem illam, sed eo modo, quo simpliciter dicimus fieri non posse, quod iure non licet: vel certe loquitur de incapacitate in ordine ad futura beneficia, quæ existit non quidem ex vi illius verbi Concilij per se spectati: sed ex generali, & antiquo iure irregularitatis.

De dispensatione huius irregularitatis.

35. Conclusio prima.

Circa vltimum prædictum propositum quidam existimant, hanc irregularitatem esse prorsus indispensabilem, utpote iure diuino introductam. E. D. xod. 21. Paralipom. 22. & 28. Sed hoc fundamentum est falsum, ut supra ostensum est. Certum ergo est, Summum pontificem posse in illa dispensare: quod constat ex usu, & quia est impedimentum iuris humani. Deinde est certum, solum Summum Pontificem posse hanc dispensationem concedere. Quod præter iura antiqua, manifestum est ex Concilio Tridentino sess. 24. cap. 6. de Reformat. Ex quo textu duo colliguntur: vnum est, irregularitatem hanc incurri per homicidium quantumuis occultum: aliud est, quamuis alij casus occulti Episcopis ibi delegentur, hanc vero irregularitatem reseruari, ut à solo Summo Pontifice etiam in casibus occultis dari possit. Est autem illa exceptio, ut in superioribus adnotati, de homicidio cum proprietate intelligenda, ita ut mutilationem non comprehendat, etiam si omnia, quæ hactenus diximus de hac irregularitate, utriusque communia sint: quia præter supra dicta) fauorem Principis amplissime interpretamur: illa ergo exceptio ad omnem proprietatem, & rigorem verborum limitanda est, ut fauor ille, & potestas data Episcopis, quantum iuste fieri potest, extendatur: sicut etiam congregatio Cardinalium interpretata est. Possunt ergo Episcopi dispensare cum mutilatore voluntario in casu occulto: extra illum vero solus Papa potest. Quis vero sit casus occultus, & alia, quæ ad illam facultatem pertinent, superius declarata sunt.

Fr. Suarez tom. 5.

30. Conclusio Conc. Tri.

Vltimo addendum est etiam in ordine ad Summum Pontificem hanc irregularitatem esse quodammodo indispensabilem, eo modo, quo impossibile dicitur id, quod difficillime fit. Et fortasse ad hoc insinuandum Concilium Tridentinum dicto cap. 7. sess. 14. absolute dixit: Ordine perperuo careat. Itaque raro, & cum magna difficultate, & non nisi propter grauissimas causas talis dispensatio concedi debet. Et hoc etiam probat usus, & ad hoc iuvat, quod hoc sit consentaneum diuinæ sapientiæ, & voluntati, quæ aliquando reuelauit non esse sibi placitum, quod huiusmodi homicidæ ad suum altare accedant: tum propter grauitatem delicti, tum quia est opus valde alienum à diuina lenitate, & misericordia erga homines, quam maxime debet reprehendere, & præ se ferre Sacerdos, cuius munus est inter Deum, & homines intercedere.

DISPUTATIO XLV.

De irregularitate contracta ex homicidio casuali.

VB casuali homicidio comprehendimus omne illud quod priuata autoritate fit ab aliquo præter intentionem eius, & absque necessitate defensionis, & mutilationem comprehendimus cum eadem proportionem. Duobus autem modis contingit hoc homicidium casuale: primo, ut indirecte tamen voluntarium sit: secundo, quando non solum præter intentionem est, sed etiam præter voluntatem indirectam, utpote quia omnis diligentia debita adhibita est, ne ex propria actione homicidium, vel personale nocumentum proximi sequi possit: de vtraque igitur sigillatim dicendum est.

SECTIO I.

Utrum per homicidium indirecte voluntarium irregularitas contrahatur.

36. Conclusio D. Thom.

Responsio affirmans certa est, in qua conueniunt omnes Theologi cum diuo Thom. 2. 2. q. 64. & omnes Summistæ verbo Homicidium, & verbo Irregularitas, & omnes Canonistæ, ut à fortiori patebit ex dicendis; & sumitur ex capie. Significasti. 1. & c. Directus, de Homicidio, & ex c. Clericus, cum alijs, d. 50. Et ratio est, quia in eo casu qui sic hominem occidit, est verus homicida, esto non sit perfectio modo, ut sic dicam. Nam peccatum commissum per voluntatem indirectam, eiusdem speciei est cum directe voluntario, etiam si in ea specie imperfectum sit: canones autem ad hanc poenam non requirunt culpam homicidij directam voluntate commissam, sed omnem homicidij culpam puniunt, quia omnino abhorret hoc opus in Dei ministris. Statim vero se offerebat questio, qualis culpa ad hoc sufficiat: hæc vero explicabitur melius circa aliud genus homicidij casualis.

37. Notanda circa hanc irregularitatem.

Circa hanc igitur irregularitatem illa tria obseruanda sunt, quæ circa præcedentem suscepi declarauimus, & cum proportionem sunt applicanda: nam materia (ut ita dicam) seu fundamentum huius irregularitatis idem est, scilicet homicidium, vel mutilatio, ita ut effectus in re ipsa sequatur. Qualitas item

Non 3 irregul.